

Vlaams
Parlement

vergadering **C113**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 25 januari 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de klacht van deMens.nu over het ontbreken van een vrijzinnig humanistisch alternatief voor de erediensten op de openbare omroep – 809 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over VRT NU in het buitenland – 856 (2017-2018)	9
VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over het dalende bioscoopbezoek – 801 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over het teruglopende aantal bezoekers voor Vlaamse bioscoopfilms – 841 (2017-2018)	13
VRAAG OM UITLEG van Renaat Landuyt aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de (inter)nationale kritiek op de al dan niet vervalste kunstwerken van de Toporovskicollectie – 845 (2017-2018)	21
VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de open brief van de adviescommissie Circuskunsten – 866 (2017-2018)	30

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de klacht van deMens.nu over het ontbreken van een vrijzinnig humanistisch alternatief voor de erediensten op de openbare omroep – 809 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Bart Caron

De voorzitter: Minister, collega's, ik start met een gedicht van Joke van Leeuwen over haar vader, die ten prooi viel aan alzheimer. Het is een gedicht dat me persoonlijk raakt omdat ik het dagelijks meemaak in mijn privéleven.

Vader

*Hij was gekamd, gewassen en in leven,
geen tanden meer, maar warm rond zijn karkas,
verbaasde ogen achter brillenglas.
Waar was zijn vrouw, waar was zijn huis gebleven.*

*Hij wist niet of hij woonde waar hij was.
Hij wist niet of ze eten zouden geven
en wie was op bezoek geweest zo-even
in zijn met thee en troost bekleed moeras.*

*Alles werd nu en alles onbestemd.
Hij gaf het op, de broek met scherpe vouw
bleef in de kast, hij lag en wachtte af*

*hallo daar roepend in zijn onderhemd,
tot hij zijn zoon die hem nog groeten wou
zag en herkende en zijn zegen gaf.*

Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Minister, voorzitter, collega's, ik heb een gedicht gekozen van Nobelprijswinnares Wislawa Szymborska: 'Utopia'. Ik vond dat een mooie boodschap aan ons als politici om de zaken op tijd en stond te kunnen relativeren.

Utopia

Het eiland waar alles wordt opgehelderd.

Hier kan men op vaste bewijsgrond staan.

Er zijn geen andere wegen dan de toegangsweg.

De struiken buigen door van alle antwoorden.

*Hier groeit de boom van het Juiste Vermoeden
met eeuwig ontwarde takken.*

*De verblindend simpele boom van het Begrijpen
bij de bron die Ah Dus Zo Zit Het heet.*

*Hoe dieper het bos in, des te breder
het Dal der Vanzelfsprekendheden.*

Rijzen er twijfels, dan verjaagt de wind ze.

*De Echo neemt ongeroepen het woord
en verheldert graag de geheimen van de werelden.*

Rechts de grot waar de Betekenis ligt.

*Links het meer van de Diepe Overtuiging.
De waarheid maakt zich los van de bodem en drijft zachtjes omhoog.*

*Boven het dal torent de Onwankelbare Zekerheid op.
Vanaf haar top strekt zich het Wezen der Dingen uit.*

*Ondanks al deze verlokkingen is het eiland onbewoond
en de vage voetsporen die je op de kusten ziet
wijzen zonder uitzondering in de richting van de zee.*

*Alsof men hiervandaan alleen vertrekt
en onherroepelijk in het diepe onderzinkt.*

In een leven dat niet te doorgronden is.

Mijn vraag gaat over de klacht van de Unie van Vrijzinnige Verenigingen, die we kennen als deMens.nu. De unie dient bij de Cultuurpactcommissie een klacht in tegen de VRT omdat de organisatie van mening is dat er geen vrijzinnig humanistisch alternatief is voor de erediensten die de openbare omroep uitzendt.

Het Cultuurpact van 1972 bepaalt dat openbare culturele instellingen pluralistisch moeten zijn en geen gebruikers mogen discrimineren om ideologische, filosofische of politieke redenen. Volgens deMens.nu is er echter sprake van een schending van het discriminatieverbod tussen de levensbeschouwingen omdat sinds de afschaffing van de levensbeschouwelijke omroepen, nu twee jaar geleden, de vrijzinnig humanistische levensbeschouwing nergens meer aan bod komt op de VRT. De organisatie pleit niet voor een afschaffing van de uitzending van de erediensten, maar eist gelijkberechtiging en stelt dat dit enkel kan door "een expliciete, benoemde en representatieve vrijzinnig humanistische aanwezigheid op radio en televisie".

In een eerste reactie liet de VRT optekenen dat de openbare omroep "wel degelijk voorziet in een levensbeschouwelijk aanbod op zowel radio, tv als online", maar dat men ter beschikking blijft van de Cultuurpactcommissie, die de klacht zal onderzoeken.

We hebben hierover al gepraat in de plenaire vergadering van 6 december. In uw antwoord, minister, op de actuele vraag van collega De Gucht over de uitzending van de erediensten op de VRT, liet u het volgende optekenen: "Het lijkt me goed om het juiste evenwicht te vinden van levensbeschouwing en religie op de openbare omroep." Dat ging vergezeld van de melding dat hierover het gesprek met de openbare omroep moet en zal worden aangegaan.

In het licht van de klacht van deMens.nu heb ik dan ook volgende vragen. Bent u ook van oordeel dat er momenteel op de openbare omroep geen sprake is van gelijkberechtiging tussen de verschillende levensbeschouwingen? Zo ja, steunt u de vraag van de Unie van Vrijzinnige Verenigingen naar een "een expliciete, benoemde en representatieve vrijzinnig humanistische aanwezigheid" op de VRT?

Welke pistes ziet u om een evenwaardige en evenwichtige representatie van de verschillende levensbeschouwingen te garanderen?

Wat is de stand van zaken van de gesprekken met de VRT, die u ter zake aankondigde op 6 december?

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Ik ga zo meteen een gedicht van Yousra Benfquih voorlezen, waarvan de titel ogenschijnlijk al het begin van een antwoord op uw parlementaire vraag zou kunnen zijn. De verwarring is geheel toevallig.

Oui, je est un autre, mais pas l'autre que tu penses

*Rimbaud, lieve vriend, excuus dat ik
je tutoyeer maar wist je dit:*

*in sommige landen telt de liefde pas
als je drie kussen geeft,
en een rivier is toch ook maar een zee
die zich tussen oevers beweegt,
een tussentaal tussen twee vreemden
die elkaar vragen wat is vandaag
zonder morgen of toen, en dan
de schouders ophalen.*

*En Rimbaud, je weet wellicht dat:
luidsprekerbouwers piramidevormige luidsprekers bouwen
zodat alles beter klinkt,
en wat doet een schip
zonder driehoekig anker?
Het verdwaalt, juist ja, en ook
van een stoel weet je vast,
dat hij maar vanaf drie poten
het evenwicht bewaart net zoals
we slechts in goden mogen geloven
als ze in drievoud komen.*

*Maar Rimbaud, hier is iets dat je nog niet weet:
op straat kwam iemand me tegen:
ik ben het, zei ik,
maar hij hield me voor een ander,
misschien omdat ik mijn haren die dag niet goed kamde
en later schermde iemand een handtas voor me af.*

*Dus, Rimbaud, sorry hoor, het kan niet anders:
Er moet nog iemand een ander zijn
een ander die niet jij verzint
maar ook niet ik.*

P.s.: laat je me nog even weten, wat je daarvan vindt?

Inderdaad, mevrouw Segers, zoals u weet ben ik op 19 januari 2018 door de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie in kennis gesteld van het feit dat de Unie van Vrijzinnige Verenigingen, deMens.nu, en de heer Van Rompaey, voormalig directeur van de vzw Het Vrije Woord, een klacht hebben ingediend tegen de VRT over discriminatie van vrijzinnigen in de radio- en tv programmatie. Uiteraard zal de Cultuurpactcommissie deze klacht behandelen en tot een uitspraak komen. Het lijkt me nu primordiaal om in de eerste plaats die uitspraak af te wachten alvorens ik hier verder uitspraken kan of wil doen. Als politicus en als jurist wil ik de volgorde van de rechtsorde respecteren.

Dit als antwoord op uw eerste drie vragen. En dan uw vierde vraag: inderdaad, er is een korte en zeer beknopte gedachtewisseling geweest binnen de Vlaamse ministerraad naar aanleiding van mijn uitspraken, onder meer in de plenaire vergadering van 6 december 2017. Maar wij hadden, zoals u weet, een bredere discussie over andere VRT-gerelateerde aangelegenheden. Daar lag toen het

zwaartepunt op. Op dat ogenblik volgde de Vlaamse Regering mijn zienswijze in dezen niet. Dat kan soms gebeuren. Dat hebt u begin januari in de pers kunnen lezen. In die zin verandert er niets ten aanzien van het erediensgegeven op de VRT. Ik durf te betwijfelen dat daarmee het maatschappelijke debat is afgerond. Dit is de stand van zaken, zoals u die al wel vermoedde.

Uw vraag is op zich wel pertinent, met de invalshoek die u aanhaalt. Ik stel voor dat we eerst afwachten wat de Cultuurpactcommissie hierover te zeggen heeft. Zij is nu de meest gerede instantie om daarover een oordeel te vellen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp-a): Minister, dat is voor uw doen een bijzonder kort antwoord! Ik kan mij voorstellen dat hierover binnen de Vlaamse Regering is gedebatteerd en dat de conclusie inderdaad was dat uw collega's uw standpunt niet volgen. Ik denk dat zij gelijk hebben. In de plenaire vergadering hebben wij vanuit de verschillende fracties aangegeven dat we denken dat we in deze tijd van polarisering meer dialoog nodig hebben en meer kennis van elkaars overtuigingen en religies, om op die manier een respectvol debat te kunnen voeren. Voor mijn fractie is het heel belangrijk dat levensbeschouwing en religie aan bod kunnen blijven komen op de openbare omroep, op een manier die aantrekkelijk is voor de kijkers en die ook past binnen het format van televisie. Dat is uiteraard een moeilijke oefening.

De vrijzinnigheid heeft geen eredienssten. Ik denk ook niet dat het een goed idee is om, zoals op de Franstalige omroep, de lentefeesten te gaan uitzenden.

Ik ga ervan uit dat u dat na de uitspraak van de Cultuurpactcommissie zult opnemen met de VRT, om ervoor te zorgen dat er, in samenspraak met deMens.nu, gezocht kan worden naar een format dat aantrekkelijk is voor de kijkers en dat ervoor kan zorgen dat de vrijzinnigheid gelijkberechtigd wordt wanneer het gaat over aandacht voor levensbeschouwing en religie.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Ik lees een fragment van het gedicht 'Enige woorden over de ziel' van Wislawa Szymborska, dat past bij de vraag over levensbeschouwing.

*Een ziel heb je nu en dan.
Niemand heeft haar ononderbroken
en voor altijd.*

*Dagen en dagen,
jaren en jaren
kunnen zonder haar voorbij gaan.*

*Soms verwijlt ze alleen in het vuur
en de vrees van de kinderjaren
wat langer bij ons.
Soms alleen in de verbazing
dat we oud zijn.*

En zo gaat het nog verder. Het is een heel lang en heel mooi gedicht.

We hebben in de pers inderdaad kunnen volgen dat de Unie van Vrijzinnige Verenigingen zich tot de Cultuurpactcommissie heeft gewend omdat zij niet tevreden is over het aanbod van de VRT wat betreft haar levensbeschouwing.

De afspraken die daarrond gemaakt zijn met de VRT betroffen dat zij zelf programma's zouden uitzenden, maar ook zelf maken, waarin levensbeschouwelijke

items aan bod komen. Bij wat ik er al van heb gezien – maar ik kijk nu ook niet zo heel veel televisie – herkende ik er niet altijd een bepaalde levensbeschouwing in.

Het zijn zeer interessante gesprekken, zowel op radio als op televisie. Maar de herkenning van een bepaalde levensbeschouwing of religie is niet altijd zo duidelijk voor de kijker of de luisteraar. Misschien moet daarnaar wat aandacht gaan? Ik wil graag een suggestie doen: wilt u dat ook bespreken met de VRT?

In Frankrijk heb je een keer per jaar een 'émission interreligieuse'. Ik zou dat vertalen als een interlevensbeschouwelijke uitzending. Daarin vinden een hele voormiddag op televisie tussen alle religies gesprekken plaats rond een bepaald thema, zoals de dood, de liefde, ecologie, klimaat. Dan vindt er een echte dialoog plaats: 'Wat denkt u daarover?' Ik neem aan dat dat er dan ook filmpjes zijn. Men zal de hele voormiddag wellicht niet al pratend vullen. Ik heb het niet gezien, maar ik weet dat het bestaat. Misschien moet de VRT daar eens naar kijken, naar hoe men dat in Frankrijk doet? Ik weet natuurlijk niet wat de mening van de anderen daarover is.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, de vraag van mevrouw Segers snijdt zeker hout: wat is de plaats van de vrijzinnigheid in het geheel van die uitzendingen? Je zou de discussie ook kunnen aantrekken van op hoeveel zendtijd, op hoeveel aandacht elke geloofsgemeenschap 'recht' heeft in die uitzendingen. Die discussie is nog niet gevoerd, maar komt misschien nog wel eens. In de eerste plaats zou ik die overlaten aan de wijsheid van de openbare omroep. We weten dat daar heel wijze mensen zitten – ook anderen, maar ook heel wijze mensen.

De VRT moet daar in de eerste plaats naar kijken en in dit geval ook de Cultuurpactcommissie. Maar ik denk niet dat die discussie is afgesloten.

Voorzitter, ik heb nog een gedicht voor u. Ik heb iets lichtvoetigs genomen, maar toch ook een beetje maatschappijkritisch voor die tijd. Het is van Jan Greshoff, een van zijn bekendste of zijn bekendste gedicht. De titel is misleidend en luidt 'Liefdesverklaring'.

Liefdesverklaring

*Ik houd zo van die donkre burgerheren
Die langzaam wandlen over 't Velperplein
In deze koele winterzonneshijn:
De dominee, de dokter, de notaris
En t klerkje dat vandaag wat vroeger klaar is.
Maar 't kan verkeren.*

*Zo onmiskenbaar ziet men aan hun kleren
Dat zij rechtvaardig zijn, terwijl de plicht
Die eedle lijnen groefde in hun gezicht:
De dominee, de dokter, de notaris,
Drievuldig beeld van al wat wijs en waar is.
Maar 't kan verkeren.*

*Op aarde valt voor hen niets meer te leren,
Zij zijn volkomen gaaf en afgerond,
Oud-liberaal, – excuses, minister – wantrouwend en gezond:
De dominee, de dokter, de notaris,
Voor wie de liefde zelfs zonder gevaar is.
Maar 't kan verkeren.*

*Zij gaan zich nu voorzichtig laten scheren,
Om daarna, met ervaring en verstand,
Een glas te drinken op het heil van 't land:
De dominee, de dokter, de notaris.
'k Weet geen probleem dat hun na zes te zwaar is.
Maar 't kan verkeren.*

*Ik houd zo van die zindelijke heren,
Levende monumenten op het plein
In deze veel te heldre winterschijn:
De dominee, de dokter, de notaris,
Die denken dat uw dichter niet goed gaar is.
Maar 't kan verkeren!*

De voorzitter: Dank u wel. We kunnen alleen hopen dat er ook veel wijze mensen in de Cultuurpactcommissie zetelen en dat ze daarover een wijze uitspraak zullen doen.

Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Ik kan de speelsheid van het laatste gedicht zeker appreciëren – andere gedichten trouwens ook, hoor.

Ik wil inderdaad de Cultuurpactcommissie en haar advies afwachten. Daar zal ik niet meer over zeggen. Aangezien de vraag mij expliciet is gesteld, wil ik aangeven aan mevrouw Brouwers, consequent blijvende met mijzelf, dat ik zeker te vinden ben voor interreligieuze dialoog en programma's, maar dat ik mij daar dan weer niet mee zal bemoeien, omdat dat dan inderdaad tot de programma's van de VRT behoort. Dat neemt niet weg dat ik er mijn persoonlijke visie op erediensten blijf op nahouden. Maar aangezien u die uitvoerig kent, zal ik die niet herhalen.

– *Marius Meremans treedt als voorzitter op.*

Ik waardeer de voorzet van het Franse voorbeeld. In de kerstvakantie heb ik de BBC-nota gelezen. Die is trouwens zeer interessant, ik kan u die aanraden. Die nota kan verschillende soorten van antwoorden geven en kan ter inspiratie, niet van mij, maar van omroep tot omroep, ook onze openbare omroep van dienst zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

U ontsnapt er niet aan: ook ik heb een gedicht mee. Het is ook een speels gedicht, mijnheer Vandaele. Het is van Annie M.G. Schmidt. Het is iets vrolijks. Ik heb het daarnet voorgedragen aan een lid van onze fractie dat jarig was. Dat is gefilmd, ik houd mijn hart vast. Het gaat over ouder worden en is geïnspireerd op een niet nader genoemd lid van de Vlaamse Regering, dat tegen mij zei: 'Het wordt pas erg als ze je zeggen dat je er nog goed uitziet voor je leeftijd.'

Ouder worden

*Met mij is er totaal niets aan de hand.
Ik ben nog fit van lijf en van verstand.
Wel wat artrose in mijn heup en mijn knie.
Als ik me buk, is het net of ik sterretjes zie.
Mijn pols is iets te snel, mijn bloeddruk wat te hoog,
maar ik ben nog fantastisch goed... zo op 't oog.*

*Met de steunzolen die ik heb gekregen,
loop ik weer langs 's Heeren wegen,
kom ik in de winkels en ook weer op het plein.*

*Wat heerlijk zo gezond te mogen zijn.
Wel gebruik ik een tabletje om in slaap te komen
en over vroeger wat te kunnen dromen.
Mijn geheugen is ook niet meer wat het was
en ik ben weer vergeten wat ik gisteren nog las.
Ook heb ik steeds meer last van mijn ogen
en mijn rug raakt langzamerhand wat meer gebogen.
Mijn adem is wat korter, mijn keel is vaak erg droog,
maar ik ben nog fantastisch goed... zo op het oog.*

*Het leven is zo mooi, het gaat zo snel voorbij.
Als ik kijk naar foto's, over vroeger van mij,
dan denk ik terug aan mijn jeugdige jaren.
Wilde ik mooie schoentjes, moest ik daar heel lang voor sparen.
Ik ging fietsen en wandelen, overal heen.
Ik kende geen moeheid, zo 't scheen.
Nu ik ouder word, draag ik vaak blauw, grijs en zwart
en loop ik heel langzaam, vanwege het hart.
Doe het maar op uw gemak, zei de cardioloog,
u bent nog fantastisch goed... zo op het oog.*

*De ouderdom is goed, ja begrijp me wel,
maar als ik niet slapen kan en ik schaapjes tel,
dan twijfel ik toch of het wel waar is
en of schaapjes tellen eigenlijk niet wat raar is.
Mijn tanden liggen in een glas met water,
mijn bril ligt op de tafel even later.
Mijn steunkousen naast het bed op de stoel.
U weet dus wat ik met die twijfel bedoel.
Trek niets in twijfel, zei mijn pedagoog.
U bent nog fantastisch goed... zo op het oog.*

*'s Morgens, als ik ben opgestaan
en eerst de afwas heb gedaan,
lees ik het nieuws in de krant.
Het werk in huis doe ik naderhand.
Ik doe de ramen, ik stof wat af,
ik kom tijd te kort, staat u niet paf?
Wel gaat alles wat traag,
heb na het eten wat last van de maag.
Maar ik wil niet zeuren, want het mag,
het is heel normaal bij de oude dag.
Aanvaard het rustig, zei de psycholoog.
U bent immers nog fantastisch goed... zo op het oog!*

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over VRT NU in het buitenland – 856 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Marius Meremans

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Vorig jaar lanceerde de openbare omroep de website VRT NU. Daar kan iedereen, na registratie, kijken naar de diverse zenders, hetzij live, hetzij uitgesteld. Ook een deel van het rijke archief van de VRT wordt er ontsloten.

Het was van meet af aan de bedoeling dat de website ook vrij zou kunnen worden bezocht door Vlamingen op reis in het buitenland.

Nu blijkt er sinds Nieuwjaar toch wel wat op bekibbeld te zijn op dat aanbod in het buitenland. Eigen programma's van de VRT kunnen nog herbekeken worden, maar aangekochte content bekijken in het buitenland is niet langer mogelijk.

De VRT reageerde via de sociale media op binnenlopende klachten van kijkers uit het buitenland. Het zou om een tijdelijke maatregel gaan waarbij gerekend werd op minimaal een drietal maanden.

Wellicht betreft het hier een kwestie van rechten, maar ik heb daar toch verschillende mails over gekregen.

Minister, in hoeverre is het aanbieden van de content van VRT NU een basisopdracht van de openbare omroep? Valt het bereiken van Vlamingen in het buitenland hier ook onder? Ziet u een verschil tussen de eigen content en de aangekochte programma's?

Welk luik van VRT NU is sinds dit jaar niet langer te bekijken in het buitenland?

Klopt mijn vermoeden dat het inkrimpen van de service een gevolg is van een rechtenkwestie? Kon men dit niet voorzien bij de opstart?

Werden er claims ingediend voor de uitzendingen van aangekochte content in 2017?

Zal het aanbod van VRT NU binnenkort opnieuw integraal te bekijken zijn in het buitenland? Welke regeling wordt hiervoor uitgewerkt en op welke termijn?

Hoe wordt nagegaan of kijkers in het buitenland wel degelijk landgenoten zijn met een Belgisch domicilie? Ook daar doet zich een probleem voor, dat hebben we met een aantal mensen proefondervindelijk uitgetest.

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Het is prettig om tussen de bedrijven door op elkaars gedichten te reageren. Mevrouw Schmidt zegt heel mooi wat men in het Brussels in één zinsnede zegt: 'de carrosserie is nog goe'.

Mijnheer Caron, de VRT heeft inderdaad als doel alle Vlamingen te bereiken. De beheersovereenkomst stelt onder strategische doelstelling 1 het volgende:

"Voor iedereen relevant: De VRT is de publieke omroep van alle Vlamingen. Als publieke omroep van alle Vlamingen bereikt de VRT met een publiek waardegedreven aanbod dan ook zoveel mogelijk, zoniet alle Vlamingen."

De kijkgewoontes van de Vlaming evolueren en de VRT evolueert hiermee mee. De kijker van vandaag verwacht meer flexibiliteit dan vroeger en wil kijken waar en wanneer hij/zij wil.

In strategische doelstelling 5, onder de hoofding 'Toekomstgericht, digitaal en innovatief', stelt de beheersovereenkomst concreet het volgende: "De VRT ontwikkelt een videoplatform."

Met VRT NU beantwoordt de VRT aan de doelstelling uit de beheersovereenkomst en de vraag van de Vlaamse mediagebruikers. VRT NU maakt deel uit van de basisopdracht van een moderne en technologie neutrale openbare omroep.

De beheersovereenkomst stelt om zo veel mogelijk doelgroepen te bereiken. Ook de Vlamingen in het buitenland zijn van belang voor de VRT. Dat doet ze enerzijds via haar online aanbod en anderzijds via het samenwerkingsverband BVN: het Beste van Vlaanderen en Nederland.

Het Beste van Vlaanderen en Nederland biedt de Vlamingen in het buitenland via satelliet een selectie aan uit het lineair televisieaanbod van de Vlaamse en Nederlandse publieke omroep, met bijzondere aandacht voor nieuws en achtergrondinformatie. Zoals ik aangaf bij de vernieuwing van de overeenkomst van BVN-TV is satellietuitzending zeker nog de komende jaren de enige manier om wereldwijd kijkers te bereiken en te voorzien van een televisieaanbod in het buitenland. Er is nog geen landelijke internetdekking van goede kwaliteit beschikbaar in de hele wereld om videocontent online te bekijken.

Naast dit aanbod is er dus ook een online aanbod. Denk hierbij ook aan de VRT-radiozenders die wereldwijd te beluisteren zijn.

De VRT is wel beperkt door de rechten van derde partijen en de daaraan verbonden beperkingen opgelegd door deze partijen. Ik kom daar zo meteen op terug.

In dit kader volgt de VRT uiteraard de evoluties in de Europese regelgeving rond de grensoverschrijdende portabiliteit van online inhoudsdiensten. Deze evoluties rond portabiliteit zijn trouwens vergelijkbaar met de evolutie van de roamingtarieven in de telecomsector waar men ook naar een verdere liberalisering gaat.

De onderbouw en de distributieketen van VRT NU is recentelijk volledig vernieuwd. Momenteel is de VRT bezig met de implementatie van een nieuwe deel in de online distributieketen. Daarnaast voert de VRT ook een aantal technische veranderingen in om in lijn te zijn met de nieuwe regelgeving over grensoverschrijdende portabiliteit van online inhoudsdiensten en contentbeveiliging. Dergelijke nieuwe regelgeving vereist soms technische aanpassingen. Dat is ook hier het geval en maakt deel uit van de normale bedrijfsvoering van de VRT.

De VRT moet, zoals gezegd, rekening houden met de rechtenbeperkingen opgelegd door derde partijen. In het licht van de wijzigingen van de regelgeving, wijzigen ook de verwachtingen van deze derde rechthebbenden op het vlak van onder andere grensoverschrijdend aanbod en contentbeveiliging. Zonder de vereiste technische maatregelen op dit vlak kan de VRT de inhoud niet grensoverschrijdend aanbieden onder de nieuwe regelgeving.

De strikte naleving van het IP geoblocking ten aanzien van buitenlandse aangekochte producties is gelukkig een tijdelijke maatregel uit voorzorg tot de technische werken uitgevoerd zijn. De vernieuwing van VRT NU en de wijziging van de regelgeving leidt tot aanpassingen waarin niet van bij de opstart kon worden voorzien. Tot voor kort konden alle programma's bekeken worden in het buitenland, maar door de technische vernieuwingen die doorgevoerd moeten worden, zijn momenteel aangekochte programma's niet in het buitenland te bekijken via VRT NU. Dit is dus een tijdelijke situatie.

Werden er claims ingediend voor de uitzendingen van aangekochte content in 2017? Neen, er zijn bij de VRT hieromtrent geen claims ingediend.

Zal het aanbod binnenkort opnieuw integraal te bekijken zijn in het buitenland? Ja, het aanbod zal opnieuw te bekijken zijn in het buitenland. Dat zal weliswaar gebeuren binnen de grenzen van de rechten die de VRT kan verwerven van derden en de toepasselijke regelgeving op de grensoverschrijdende portabiliteit van online-inhoudsdiensten. De analyse en aanpassingen zijn momenteel bezig. Een precieze datum wanneer het aanbod in het buitenland weer ten volle operationeel zal zijn, is dan ook moeilijk aan te geven.

U had nog een laatste vraag over hoe het juridisch zit met het Belgische domicilië? Bij registratie dient de klant te verklaren dat hij/zij domicilie heeft in België.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik dank u voor de duidelijkheid. Ik hoop dat er snel oplossingen komen voor zowel de technische problemen als de rechtenkwestie. Die portabiliteit – wat een bizar woord is – is begrijpelijk, maar het zou ook een troef kunnen zijn, zeker voor de eigen content, om die volwaardig in het buitenland te brengen.

Dezelfde beperkingen gelden ook voor mensen die via de distributeurs kijken in het buitenland, zoals Yelo van Telenet en de Proximusdistributie. Dat geldt dan bijvoorbeeld weer niet voor Stievie. Men kan Stievie perfect en zonder enige beperkingen bekijken in Spanje of Frankrijk. Het moet wel op een toestel gebeuren dat is aangemeld vanuit Vlaanderen.

Er zijn dus een aantal beperkingen. We hebben er alle belang bij om dit zo maximaal mogelijk open te krijgen, vooral voor Vlamingen. Ik wil gerust de beperking accepteren dat Spanjaarden in Spanje niet naar een serie kunnen kijken waarvan de VRT de rechten heeft betaald. Dat zou inderdaad wat vreemd zijn. Als het om Vlamingen gaat die daar verblijven, zou er toch een maximale toegang moeten kunnen zijn, aansluitend bij wat de VRT wil en doet, en niet alleen via BVN, hoe belangrijk dat ook is.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Het naar het buitenland brengen van wat hier leeft in Vlaanderen en van wat Vlaanderen te bieden heeft, vinden wij bijzonder belangrijk. Wat mij betreft gaat het vooral over cultureel maatschappelijk materiaal. Dat staat ook zo in de beheersovereenkomst. De minister heeft erop gewezen.

We kennen de instrumenten. Zo is er BVN dat samen met Nederland het beste van Vlaanderen en Nederland uitzendt. Dat is een satellietzender. Er zijn ook de radiozenders en er is het onlineaanbod.

We hebben het nu vooral over mensen van bij ons die tijdelijk of voor een iets langere tijd in het buitenland verblijven. In het slechtste geval gaat het om expats. Er is gezegd dat ze hier gedomicilieerd moeten zijn. Er is echter nog een andere belangrijke doelgroep, namelijk buitenlanders die Nederlands kennen of Nederlands studeren. We weten dat er aan 141 opleidingen op universitair niveau in het buitenland Nederlands wordt gedoceerd. Er zijn een kleine 14.000 studenten in het buitenland die Nederlands leren. Buiten de universiteiten, vooral in de middelbare scholen, zijn er nog eens 400.000 mensen in het buitenland die Nederlands leren, vooral in de grensstreken. Er zijn 6000 leerkrachten. Dat lijkt mij toch ook een belangrijke doelgroep om aandacht voor te hebben.

Wat we hier doen, is natuurlijk heel eng. Dat heeft te maken met rechten en juridische aangelegenheden. Minister, ik zou toch graag hebben dat u eens goed kijkt of we ook die andere doelgroepen kunnen bedienen. We zullen daarvoor onze inhoud natuurlijk iets anders moeten verpakken, maar we zullen ook vooral de juridische mogelijkheden moeten verkennen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): De laatste aanbeveling van de heer Vandaele volg ik absoluut. VRT NU kan ook een mooi promotiemiddel zijn van het Nederlands in het buitenland.

Ik wil deze vraag als aanleiding gebruiken om u nogmaals te vragen om de VRT aan te sporen om er zo snel mogelijk voor te zorgen dat ze in orde is met de nieuwe GDPR-regelgeving, de gegevensverwerking privacygewijs, en liefst voor de deadline van 25 mei. Het is heel belangrijk dat de VRT ook op dit vlak het goede voorbeeld geeft.

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Dat laatste zal ik aan de VRT vragen, maar het maakt ook deel uit van een vraag in de toekomst waarbij we nog dieper zouden kunnen ingaan op de stand van zaken.

De bezorgdheden van de heer Vandaele zal ik overmaken aan de openbare omroep om te zien hoe daar het best mogelijke antwoord op kan worden gegeven.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Ik wil me tot slot aansluiten bij de bekommernissen van de collega's, namelijk de positie van het Nederlands in het buitenland en die studenten. We hebben daar in het kader van de Taalunie over gediscussieerd. Er is inderdaad een zeer complementair aanbod. Voor mensen die Nederlands studeren in het buitenland en docenten Nederlands in het buitenland is het een interessant aanbod dat we zeker moeten koesteren, en niet alleen voor Vlamingen die hun vakantie in het zuiden besteden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over het dalende bioscoopbezoek – 801 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over het teruglopende aantal bezoekers voor Vlaamse bioscoopfilms – 841 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Bart Caron

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Voorzitter, minister, collega's, ik denk dat het goed is dat we deze discussie eens apart kunnen behandelen na de voorzet die collega Van Werde vorige week heeft gegeven.

Eind vorig jaar kopte De Morgen 'Is er hoop voor de bioscoop?'. Net zoals in 2016 vallen de bioscoopcijfers tegen. De dalende trend zet zich dus voort. Nochtans – daar zijn we allemaal van overtuigd – beschikt Vlaanderen over pakken talent en wordt de kwaliteit van onze audiovisuele productie internationaal geprezen, getuige de vele prijzen die we halen.

Tijdens de hoorzitting van 13 juli 2017 over het jaarverslag van het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) werd het veranderde kijkgedrag van de Vlaming ook al aangekaart. Pierre Drouot, de voormalige directeur, zei hierover toen het volgende: "Vandaag kunnen we in goede omstandigheden thuis film kijken en is het aanbod groot." We zien tevens hoe online kijken en streamingdiensten zoals Netflix en Amazon aan belang winnen.

De Unie van Regisseurs heeft aangekondigd dat ze naar aanleiding van de cijfers van 2017 in februari zullen samenzitten, maar er wordt nu al hevig gedebatteerd over zowel de oorzaak als een oplossing voor het dalende bioscoopbezoek. Sommige regisseurs vinden dat er te veel films worden geproduceerd en dat er meer gefocust moet worden op hoogstaande kwaliteit. Anderen vinden het veranderde kijkgedrag de hoofdoorzaak, terwijl Dries Phylpo stadsbioscopen als oplossing ziet.

De rol van het VAF in dit verhaal moet van naderbij worden bekeken, aangezien het de spilfiguur is in het beleid rond Vlaamse films en kan zorgen voor een geïntegreerde aanpak.

Minister, noch in uw beleidsbrief Cultuur 2017-2018, noch in de beleidsbrief Media 2017-2018, wordt het veranderende kijkgedrag in verband gebracht met een daling in bioscoopcijfers.

Wat is uw analyse van het fenomeen inzake teruglopend bioscoopbezoek? Aan welke factoren wijt u de tegenvallende cijfers?

Plant u om beleidsmatig ter zake initiatief te nemen? Zo ja, op welk terrein en via welke instrumenten? Dienen volgens u bijvoorbeeld de criteria op basis waarvan het VAF momenteel steun verleent, herbekeken te worden, zoals collega Van Werde al suggereerde? Is er ook meer promotie nodig voor de Vlaamse film binnen het Nederlands taalgebied? Ik hoor graag uw analyse en uw oplossingen.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Voorzitter, ik wou ook een gedichtje doen. Het is iets naar aanleiding van wat ik de laatste dagen hoor en gisteravond was het ook nog in Terzake of in De afspraak – ik twijfel eraan. Het is een gedichtje van een heel onbekend iemand, een heel jong iemand ook, want het ritme zit niet altijd even juist, denk ik. Ik vond het wel heel leuk en heel toepasselijk.

*Eigenlijk is het niet gewoon,
hoe vaak ik kijk op mijn telefoon.
En niet dat ik me belangrijk voel,
maar je weet wel wat ik bedoel.*

*Even checken of je een bericht hebt gehad,
een sms, whatsapp, mailtje noem maar wat.
Spelletjes kun je er ook op doen,
maar dat zijn er wel een miljoen.*

*Ik heb hem ook altijd bij de hand,
overal mee naartoe zelfs het strand.
Hij viel eens een keer in de wc,
wie neemt hem daar dan ook mee.*

*Veel mensen ergeren zich eraan,
maar wie is er tegenwoordig niet aan.
Ze zijn de toekomst de smartphone
dus eigenlijk toch heel gewoon.*

Met dank aan Marleneke.

En dan de vraag. De nieuwe beheersovereenkomst met het VAF legt nieuwe klemtonen: meer aandacht voor scenario en ontwikkeling en de nood aan internationaliseren. Maar ondertussen hebben we blijkbaar wel een probleem op het thuisfront.

Vrij recent hoorden we dat de Vlaamse film het niet zo goed doet in de bioscoop. Wat de reden daarvoor is, daar lopen de meningen over uiteen. Het zal inderdaad wel zo zijn dat de technologische ontwikkelingen daar invloed op hebben, hoe de mensen tegenwoordig kijken, en waar. Gisterenavond hoorde ik ook regisseur Michaël Roskam op Terzake of De afspraak over het illegale downloaden en piraterij, wat volgens hem ook een van de redenen is voor het dalende bioscoopbezoek.

Publiekswerking begint met kennis van het publiek. De vraag die ik me stel, is: kennen we het Vlaamse publiek wel goed genoeg? Wat maakt dat de Vlaming naar de bioscoop gaat? Wat bijvoorbeeld met anderstalige films die door het VAF gemaakt worden, is die anderstaligheid een factor die het bioscoopbezoek beïnvloedt? Of de keuze van het onderwerp?

Ik heb daarover een schriftelijke vraag gesteld op 7 januari 2016 over steun van het VAF – Filmfonds aan anderstalige filmproducties. Ik citeer uit het antwoord van de minister: "Het is duidelijk dat onze Vlaamse cultuurgemeenschap niet langer monocultureel 'Vlaams' is, maar wordt verrijkt met makers van een andere etnische of culturele achtergrond. Respect voor deze makers gebiedt dat zij ook hun eigen verhalen kunnen vertellen in de taal die daar het best bij past."

Er zijn dingen die vanzelfsprekend zijn. Een film als 'Black' speelt zich af in de Brusselse straten – logisch dat daar Frans gesproken wordt. Idem dito voor documentaires, want die hebben vaak buitenlandse onderwerpen.

Maar als ik focus op de categorie fictie langspeelfilms, waar het probleem zich stelt – en het gaat tenslotte over veel gemeenschapsgeld – moeten we ons bij sommige fictieprojecten durven af te vragen of de lagere publieksopkomst niet te voorspellen was, bijvoorbeeld door de keuze van het onderwerp, of van de taal. Nog uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag: "De Nederlands gesproken taal is, samen met andere factoren, een onderdeel van het Vlaams, cultureel karakter van een productie maar is geen *conditio sine qua non* om steun te krijgen van het VAF."

Ik gaf twee voorbeelden ter illustratie, maar ik had ook andere voorbeelden kunnen geven. Vorig najaar kwamen tegelijkertijd twee langspeelfilms in onze bioscopen die voor het VAF majoritaire projecten waren: 'Blue Silence' en 'Zagros', allebei tegen de achtergrond van de Koerdische kwestie, respectievelijk in het Turks en het Koerdisch. Beide films kregen meer dan een half miljoen steun van het VAF. Die steun staat niet in verhouding tot het toeschouwersaantal, wat vooral jammer is voor de makers zelf, uiteraard. Ik zeg daarmee niets over de kwaliteit van de films in kwestie, want ik weet dat ze prijzen verzamelden op filmfestivals in binnen- en buitenland. Maar net zo min als bezoekerscijfers het enige criterium mogen zijn, kunnen prijzenkasten dat zijn.

Ik beschouw het alvast als een positief signaal dat de sector zich zal beraden over de teruglopende bezoekerscijfers, hoe die te interpreteren, en op zoek zal gaan naar oplossingen.

Minister, u mag uiteraard niet ingrijpen in de interne werking van het VAF, laat staan in de selectie van films die het VAF wil ondersteunen. Hoe interpreteert u de ambitie van het VAF om meer aandacht te besteden aan de ontwikkelingsfase van langspeelfilms in het kader van de discussie over bezoekerscijfers? Hoort daar volgens u ook een herziening bij van het aantal fictiefilms dat op jaarbasis steunt krijgt? Acht u een inhoudelijke herziening van de selectieprocedure noodzakelijk?

Denkt u dat de nieuw afgesloten beheersovereenkomst het VAF meer slagkracht geeft op het vlak van publiekswerving, te beginnen met publiekscijfers?

De promotie- en marketinginspanningen van het VAF, van de afdeling Flanders Image, zijn grotendeels op het buitenland gericht. Denkt u dat hierin bijgestuurd moet worden ten voordele van promotie in het binnenland?

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Ik zal beginnen bij de belangrijkste vraag: de analyse, mijn analyse van het teruglopend bioscoopbezoek. Om te beginnen wil ik de aandacht vestigen op het volgende: de evolutie in het kijkgedrag die we nu zien, is recent. Tot twee jaar geleden deed de Vlaamse film het erg goed in de zalen. Omzichtigheid met het trekken van al te grootse conclusies is dan ook op zijn plaats.

Als we deze problematiek bestuderen, is het ook belangrijk om een onderscheid te maken tussen trends met betrekking tot de algemene bioscoopcijfers en de bioscoopcijfers voor de Vlaamse film.

Net als bij de meeste andere Europese landen zijn de officiële Belgische bioscoopcijfers voor 2017 nog niet voorhanden. De cijfers zullen midden februari door het Europees Audiovisueel Observatorium worden bekendgemaakt op het Filmfestival van Berlijn. In Nederland, waar verschillende bioscoopgroepen, waaronder Kinepolis, zwaar investeren in de bouw van nieuwe multiplexbioscopen, zijn de cijfers wel bekend. Het bioscoopbezoek groeide in 2017 aan met 5 procent. We moeten echter vaststellen dat – ondanks deze stijging – het marktaandeel van de Nederlandse film, zoals waarschijnlijk ook het geval zal zijn voor de Vlaamse film, achteruitgaat. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat een stijgend of dalend marktaandeel in kleine filmlanden vaak wordt bepaald door één succesfilm.

Omdat de bioscooprelease de eerste confrontatie is van een film met het publiek, krijgen bezoekcijfers meestal alle aandacht en persaandacht. We verliezen daarbij uit het oog dat de carrière van een film vandaag veel verder reikt dan de bioscoop. Via andere media of platformen, zoals video on demand, dvd, streaming, televisie enzovoort bereiken films een publiek dat vele malen groter is dan in de bioscoop.

De terugval in het bioscoopbezoek is te wijten aan een veelheid van factoren. Dat is niet zo origineel, maar ik wil ze toch opsommen. Het kijkgedrag is volop in beweging. Dat merken we ook op het vlak van televisie, waar lineair kijken zwaar onder druk staat, eerst door de introductie van digitale televisie en de digicorder, vervolgens door de komst van streamingdiensten als Netflix, die voor een eerder bescheiden maandelijkse bijdrage toegang geven tot een grote verzameling van televisieseries en films. Deze streamingdiensten hebben er ook toe bijgedragen dat kwaliteitsvol televisiedrama, ook van eigen bodem, vandaag steeds meer aan populariteit wint. De Vlaamse film krijgt vandaag dus ook geduchte concurrentie van televisiefictie van eigen bodem zoals 'Beau Séjour', 'Tabula Rasa', 'Callboys', 'Spitsbroers' en binnenkort 'De Dag'.

Een tweede factor is de inflatie van het aantal in bioscopen uitgebrachte speelfilms. In 2017 werden in totaal meer dan 450 nieuwe speelfilms bij ons in de bioscopen uitgebracht. Dat komt neer op een gemiddelde van negen nieuwe speelfilms per week, waarvan het merendeel, ongeacht de afkomst, na amper één, soms twee weken alweer uit roulatie is. Vijftien jaar geleden duurde de commerciële carrière van een film gemakkelijk drie tot zes maanden.

Verder wil iedere filmmaker graag op het ideale moment van het jaar uitkomen, namelijk van de herfstvakantie tot het eindejaar of van de krokusvakantie tot en met de paasvakantie, waardoor Vlaamse films elkaar ook onderling beconcurreren en de media-aandacht moeten delen. Daarnaast – dat kwam gisteren in De Afspraak aan bod met de interventie van Michaël Roskam – vormt ook piraterij, het illegaal downloaden van films, vandaag een ernstig probleem. Dit geeft een gratis, maar illegaal alternatief voor het bezichtigen van films in onze bioscopen. Een andere factor is de steeds toenemende mobiliteitsproblematiek, die het thuis kijken in comfortabele omstandigheden extra aantrekkelijk kan maken. Ten slotte, een algemeen gegeven, heeft de burger – en elk jaar meer – ook de keuze uit een zeer uitgebreid aanbod van vrijetijds- en cultuurbesteding.

Dit zijn één voor één externe factoren. We moeten echter ook kritisch durven te kijken naar de Vlaamse film zelf. Zoals u weet, zijn er bij het VAF nieuwe beheersovereenkomsten en is er een nieuwe directeur-intendant, Erwin Provoost. Het is belangrijk hem en hem de nodige tijd te geven om zich in te werken, de globale situatie te analyseren, en te bekijken waar van overheidswege kan worden bijgestuurd.

Ik deel de mening van het Vlaams Audiovisueel Fonds: niets doen is in deze context geen optie. Als we niets ondernemen, dreigen we in de toekomst geconfronteerd te worden met een ernstig verschaald aanbod. Maar het zou in dit stadium fout zijn om tot overhaaste conclusies en ingrepen te komen. Ik verwacht dat het

VAF hier prioriteit aan geeft, maar ook voldoende tijd neemt om adequate antwoorden in de diepte te zoeken en te vinden.

De nieuwe beheersovereenkomst reikt alvast een aantal instrumenten aan om de kwaliteit van onze audiovisuele producties nog te verhogen. Hierop moeten we blijven inzetten. Er zal daarom meer aandacht uitgaan naar de ontwikkeling van scenario's, zoals ik vorige week al zei; het VAF zal hierin investeren en via de uitbouw van zijn domein Talentontwikkeling meer vorming en begeleiding aanbieden. Het in Vlaanderen aanwezige talent moet alle kansen krijgen om zich vooral op het vlak van scenario en storytelling verder te bekwamen.

Arthousefilms of meer artistieke films in het bijzonder hebben het vandaag moeilijk. In de grote complexen met zeer commerciële programmatie vinden ze geen plaats. Dat is mede te wijten aan een gebrek aan grote promotiebudgetten. Dergelijke films vinden meestal hun publiek via arthousecinema's of kleine stadsbioscopen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland ontbreekt dergelijke infrastructuur grotendeels in Vlaanderen. Via de poot Publiekswerking startte het VAF in de loop van vorig jaar met nieuwe stimuli om de Vlaamse film meer kansen te geven in het ruimere zalencircuit: in de kleinere zalen en de culturele centra – wij hebben niet veel arthousecinema's maar wel, zoals u weet, veel culturele centra. Dit is geen zaligmakende oplossing, maar het kan bijdragen tot een betere zichtbaarheid van onze lokale producties. Laat ons ook hier de resultaten opvolgen.

Tegelijkertijd moet er, gezien de veelheid aan factoren bij deze problematiek, ook buiten de doos, out of the box, nagedacht worden over bijkomende oplossingen of modellen om deze vaak mooie parels toch tot bij het publiek te krijgen. Het onlinekijken is in deze reflectie een cruciaal gegeven, zo niet nog belangrijker, nu de bioscoop misschien niet langer het belangrijkste scherm is.

De problematiek raakt ook aan het creëren van interesse en vooral zin in de niet-Amerikaanse commerciële film. Het gaat dus net zo goed over filmeducatie. Met het oog hierop reserveerde ik al in 2017 middelen voor het project Filmclub. Het idee is dat kinderen en jongeren in het verlengde van de school, maar duidelijk na de schooluren, samen films bekijken. Cruciaal is dat het geen schoolse aanpak betreft met omstandige, educatieve pakketten die naadloos aansluiten bij lesplannen en te realiseren eindtermen. Het onderdompelen in en het beleven van filmcultuur staat centraal. JEF vzw zal hier samen met het VAF optreden als trekker. Maar ook andere gekende spelers zullen participeren en mee instaan voor het aanbod van de films.

Ik zie uiteraard ook een rol voor de sector zelf om in te spelen op een veranderend landschap, door de nodige creativiteit aan de dag te leggen om zijn publiek te vinden.

We kunnen inderdaad onderzoeken of Flanders Image ingeschakeld kan worden voor promotie in het binnenland. Tot op heden bestaat de opdracht van Flanders Image quasi uitsluitend op het vlak van de internationale promotie van Vlaamse audiovisuele creaties, een terrein waarop overigens mooie successen worden geboekt.

De binnenlandse promotie is tot op vandaag het actieterrein van de distributeur. Het wordt echter steeds duidelijker dat er meer nodig is om de eigen, lokale content zichtbaar te maken, zeker in een context van de competitie om de aandacht van de kijker, waarbij internationale films met grote marketingbudgetten op ons publiek worden losgelaten. Het kan dus inderdaad interessant zijn om de knowhow van Flanders Image actiever in te zetten voor binnenlandse promotie. De nieuwe directeur-intendant gaf alleszins aan dat hij dit een belangrijke piste vindt.

Ik denk wel dat we dit met de nodige omzichtigheid moeten bekijken. Er worden immers heel wat Vlaamse films gemaakt, zonder steun van het Filmfonds. Hoe kan Flanders Images zich tot deze films verhouden?

Dan is er een vraag over de ontwikkelingsfase van langspeelfilms. Zoals al aangehaald is de scenariofase cruciaal. Er moet eveneens voldoende tijd en ruimte gecreëerd worden voor de ontwikkelingsfase, alvorens de productie zelf van start gaat. Preproductie is cruciaal om tot kwalitatieve films te komen.

Momenteel kan het VAF/Filmfonds gemiddeld acht majoritair Vlaamse fictie-langspeelfilms per jaar steunen, jeugdfilms inbegrepen. Dat is een derde van wat het Nederlands Filmfonds doet. Dit aantal verminderen is geen oplossing voor de complexe problematiek die zich stelt. Stel dat het VAF nog slechts twee films per jaar zou ondersteunen, dan betekent dit niet noodzakelijk dat deze twee films veel kijkers in de bioscoopzalen krijgen. Bovendien ligt het jaarlijkse aanbod aan Vlaamse films ook heel wat hoger. Niet alle Vlaamse films worden door het VAF/Filmfonds gesteund.

Het herzien van de selectiecriteria is een zaak die ook in alle omzichtigheid moet worden bekeken omdat je dan als overheid ingrijpt in de creatieve en inhoudelijke voorstellen van makers. De nieuwe directeur-intendant moet nu de tijd krijgen om zich in te werken in de materie, om dan samen met de raad van bestuur en mijn kabinet en administratie te bekijken of, en zo ja welke, nieuwe inhoudelijke accenten er dan zouden kunnen worden gelegd bij de projectselectie. Ik laat dat op dit ogenblik zeker nog open.

In mijn antwoord op de eerste vraag ben ik ingegaan op de veelheid aan factoren bij deze problematiek. Het is duidelijk dat op meerdere terreinen tegelijk moet worden ingezet en dat het versterken van de inhoud daarin slechts één aspect is.

Biedt de nieuwe beheersovereenkomst meer slagkracht? Ik verwees al naar de nieuwe stimuli van het VAF om de Vlaamse arthouse- of meer artistieke films extra kansen te geven in het ruimere zalencircuit. Daarnaast maakt de nieuwe beheersovereenkomst het ook mogelijk om een werking rond filmeducatie van het jonge publiek op te starten. Ik verwees hiervoor naar het project rond de filmclubs in scholen. Zo kan het publiek van morgen op een niet-belerende manier de 'goesting' worden bijgebracht om naar kwalitatief hoogstaande en maatschappelijk relevante films te kijken. Kanttekening hierbij is dat de jongere generaties uiteraard niet meer per se het grote scherm opzoeken en het beeld via diverse kanalen en platformen consumeren. Dat konden we ook in het gedicht horen dat mevrouw Van Werde heeft voorgelezen.

Deze initiatieven moeten de tijd krijgen om resultaten af te werpen, terwijl tegelijkertijd verder moet worden nagedacht over bijkomende oplossingen of modellen om onze films maximaal tot bij het publiek te krijgen. Uiteraard zal ook de sector zelf hierin een rol spelen. Volgende week komt de Unie van Regisseurs samen. Er zullen nog andere overkoepelende deelbijeenkomsten van de sector zelf zijn. Zo zullen we hopelijk sneller en beter de antwoorden kunnen vinden.

Wat publiekscennis betreft, merk ik tevens op hoe een film als 'Achter de wolken' meer dan 100.000 bezoekers naar de zalen trok en daarmee een tot nog toe 'unserved audience', in dit geval een ouder publiek, bereikte. Dit illustreert dat er parallel met lopende initiatieven ook onderzoek moet worden gedaan naar de diverse publieksgroepen, zoals mevrouw Van Werde ook zei. Wat verwachten zij? Wat bepaalt het kijkgedrag? Hoe kunnen we daarop inspelen? Ik heb niet gezegd dat het zich daar exclusief toe moet beperken, maar die vraag stelt zich uiteraard wel.

Bij dit publieksonderzoek mogen we niet vergeten dat we als overheidsspeler eveneens alle inspanningen moeten blijven leveren om ook een vormelijk of inhoudelijk meer uitdagend aanbod mogelijk te maken en bij zijn publiek te krijgen.

Ik heb een eerste overzicht geboden van wat er allemaal is en nog kan gebeuren. Ik denk dat het zinvol zal zijn – maar ik ben zeker ook geïnteresseerd in uw inzichten ter zake – om daar binnen enkele maanden met het Filmfonds en de nieuwe intendant dieper op in te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp·a): Minister, ik dank u voor uw uitvoerig en ook grondig antwoord. Ik deel uw analyse dat er inderdaad complexe elementen naast elkaar staan. Ik denk niet dat je de tendens aan één factor kunt wijten. Het zal de totaliteit zijn van de factoren die u zelf hebt opgesomd. Ik apprecieer ook de aanzetten tot oplossingen die u zelf ziet.

Het VAF is ongelooflijk belangrijk. Het is een grote stimulans voor onze audiovisuele sector. Het verricht heel belangrijk werk. Als wij willen dat niet alleen films als FC De Kampioenen – waarmee ik niets verkeerd zeg over die film – geproduceerd worden, maar dat je diversiteit en kwaliteit in je landschap kunt garanderen, dan hebben wij dit fonds absoluut nodig. Dat fonds heeft middelen nodig, maar heeft inmiddels ook bewezen ongelooflijk veel deskundigheid ter zake te hebben. Het heeft een ongelooflijke boost gegeven aan onze audiovisuele productiesector.

Ik deel uw mening dat het absoluut geen goed idee zou zijn om bijkomende criteria op te leggen aan het VAF. Zij kennen hun job. Maar de cultuurindustrie – en zeker de filmindustrie en de muziekindustrie – blijft een 'risky business'. Mocht iemand het succes kunnen voorspellen, dan zou die al ongelooflijk rijk zijn. Overproductie is een wezenskenmerk van de cultuurindustrieën. Van elke tien cd's, platen of films die er worden gemaakt, zijn er drie een succes, ongeveer de helft draait break-even en de rest zijn verliezen. Dat hoort erbij.

Ik ben er geen voorstander van om te zeggen dat we minder films moeten gaan produceren. U verwees naar Nederland. We zijn met de commissie naar Kopenhagen geweest. Het Deense filmfonds steunt 25 films op een jaar en er zijn daar minder inwoners dan er Vlamingenzijn. Minder films zou dus geen goed idee zijn.

U geeft een aantal aanzetten waar ik absoluut achter sta. Ten eerste, dat Flanders Image bereid zou zijn om te kijken hoe er in het binnenland kan worden gepromoot. Ten tweede hebt u verwezen naar filmeducatie. Die is absoluut essentieel. Beeldgeletterdheid maakt een belangrijk deel uit van mediawijsheid. De initiatieven van de filmclubs zijn dus heel belangrijk. Ten derde is er het terechte punt van de spreiding. Ik weet alleen niet hoe het VAF daarin modererend zou kunnen optreden. We hebben vorig jaar inderdaad meegemaakt dat een paar grote kleppers – ik denk een vijftal – elkaar hebben beconcurrerd in de bioscoop. Mensen gaan natuurlijk niet vijf keer per week naar de bioscoop – hoewel, er zijn mensen die dat wel doen, maar dat is een beperkt aantal. Als er dan moet worden gekozen tussen vijf Vlaamse films, dan zijn ze elkaar aan het beconcurreren. Ten vierde ben ik blij dat u verwijst naar een beleid omtrent arthouse cinemas. Daarop zou de komende jaren zeker verder moeten kunnen worden ingezet, zodat niet alleen de grote multiplexen een optie zijn voor mensen, maar er veel meer in de centra van steden naar de cinema kan worden gegaan.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, ik dank u. Mijn collega is al zeer uitvoerig ingegaan op alle initiatieven die u zult nemen, op alle aanzetten die worden gegeven om mensen op een andere manier naar films te doen kijken. Ik heb het dan over arthouse films enzovoort.

Ik ben blij dat u een antwoord hebt gegeven in verband met de promotie in het binnenland. Ik vind dat inderdaad zeer belangrijk.

Ik deel uw analyse ook. Er zijn verschillende factoren. De evolutie is wat ze is. Mensen kijken anders, kijken op andere toestellen, op andere ogenblikken. We zijn verwend. We zijn rotbedorven.

Ik denk dat we de intendant Erwin Provoost de tijd moeten geven om zich in te werken en om heel even te bekijken of het out-of-the-boxdenken wat kan opleveren, eventueel in overleg met jonge mensen, want het zijn zij die altijd nieuwe manieren en wegen vinden en nieuwe interesses vertonen.

Minister, ik stelde ook de vraag: wat met anderstalige films die door het VAF worden gemaakt? Is die anderstaligheid een factor die het bioscoopbezoek beïnvloedt? Ik heb het niet over de Engelstalige films, want daaraan zijn we allemaal al gewend. Wat Frans betreft, is dat al iets minder. Ik haalde daarnet een film aan. Nogmaals, ik wil geen negatieve dingen zeggen over die film. Ik heb alle respect voor de makers. Maar een film over een Turkse kwestie, in het Turks, schept toch wel een beetje een afstand.

Bart Caron (Groen): Ik wil kort aansluiten. Minister, ik ben het eens met wat u en de collega's aanbrengen. Tijdens onze commissiereis naar Denemarken heb ik een paar dingen, simpele dingen geleerd. Een heel groot deel van het budget wordt geïnvesteerd in ontwikkeling en scenario, dus in de prefase van de film. Dat gebeurt niet alleen financieel, maar ook door het inzetten van ervaren makers, met naam en faam, als professionele coaches van jongere of minder ervaren makers.

De beslissing om een film al dan niet te steunen, hangt helemaal af van die prefase. Er wordt twee of drie keer zoveel begeleiding gedaan als er effectief ook films worden gemaakt. Men neemt heel dat traject mee in de afweging of het resultaat van die voorbereiding dusdanig is dat daaruit een goede film kan voortkomen. Het gaat inderdaad om ongeveer 25 films die worden gerealiseerd. Het grootste deel zijn ontspannende films. De kwaliteit ligt natuurlijk hoog. Dat heeft te maken met die coaching, maar ook met een aantal rolmodellen, zoals Lars von Trier en andere makers. Dat zie je ook heel sterk weerspiegeld in het tv-drama dat zij maken. Dat weten we heel goed.

Maar de kwaliteitslat ligt zeer hoog, ook van de ontspannende film. Dit is geen onderscheid dat ik maak tussen arthouse en populaire film. Ook de populaire film moet van een hoog niveau zijn.

Het budget ligt veel hoger dan het budget dat wij daar in Vlaanderen aan spenderen. Zij hebben wel geen taxshelter. Ik denk dat deze twee zaken naast elkaar moeten worden gelegd en vergeleken. Dat is wat ik daar heb geleerd. Investeren in ontwikkeling en scenario, daar komt men veel verder mee.

De arthousecinema BUDA in Kortrijk blijft groeien. Het is nu het vierde of vijfde jaar op rij dat er een groei is terwijl wij in onze stad een groot cinemacomplex van Kinopolis hebben zoals de meeste centrumsteden dat hebben. Desondanks is er een vrij groot aanbod. Het zou me niet verbazen dat de recente film 'Three Billboards Outside Ebbing, Missouri', die is genomineerd voor de Oscars, helemaal niet in de Kinopolis komt maar wel in de arthousebioscoop, wat ook wel iets zegt over de distributie. Er is dus een publiek voor, en dat stemt me heel tevreden.

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: We hebben de eerste ronde gedaan in de commissie. Vraag was waar het allemaal aan kan liggen. Het zal nu belangrijk zijn om het soortgelijk gewicht van de verschillende factoren van elkaar te proberen onderscheiden. Dat zal gebeuren binnen het Vlaams Audiovisueel Fonds. Mevrouw Van Werde, ik stel ook voor dat daar dan de anderstaligheid zoals u die hebt geschetst, wordt meegenomen in die vraagstelling. Is dat een factor, en zo ja, moet of kan daar iets aan gedaan worden?

Ik ben ook wel tevreden vast te stellen dat, hoewel het allemaal nog zeer pril is, de arthousecinema ook bij ons een grotere rol kan spelen. U had het over het

succes van BUDA in Kortrijk. Eind februari gaat ook de Pathé Palace Brussel eindelijk open, en ik denk dat er nog een tweede initiatief is aangekondigd. Dat zijn ook wel een aantal zaken die ons op nieuwe sporen kunnen brengen.

De vergelijking met Denemarken is zeer interessant en boeiend als benchmark. Ik ben er twee jaar geleden ook op werkbezoek geweest. Ik heb daar iets geleerd over de financiële omkadering en zeker over de inspanningen voor scenario. We proberen dichterbij de Deense referentie te geraken met de accenten en de mid-delen in het nieuwe film- en mediafonds. Maar we moeten natuurlijk rekening houden met het hele verhaal. U hebt daar waarschijnlijk ook gehoord dat zij een numerus clausus hebben inzake filmmakers. In die zin is dat een heel ander model dan bij ons. Zij leven in een zeer democratische samenleving, en dit staat daar enigszins haaks op. Bij ons is het zo dat het aantal regisseurs en filmmakers dat afstudeert, niet meteen vermindert. Die mensen moeten ook een bepaalde kans krijgen. Die zaken spelen op de achtergrond mee.

We zijn vertrokken voor een boeiend debat waarvan het einde nog niet in zicht is. De komende maanden zullen vanuit het fonds en vanuit de sector zelf nog wel bijkomende problemen maar ook oplossingen naar voren worden geschoven.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Zoals altijd zult u kunnen rekenen op onze medewerking en inbreng in dat boeiende debat.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Renaat Landuyt aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de (inter)nationale kritiek op de al dan niet vervalste kunstwerken van de Toporovskicollectie – 845 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Bart Caron

De voorzitter: De heer Landuyt heeft het woord.

Renaat Landuyt (sp.a): Voorzitter, minister, collega's, ik heb begrepen dat ik moet beginnen met een gedichtje. Normaal heb ik altijd een gedicht klaar van wijlen Eddy van Vliet, niet alleen omdat hij advocaat is, maar omdat hij een advocaat is die op een kunstvolle wijze met het woord en met gevoelens kan omgaan. Mijn lievelingsgedicht is 'Verliefd', maar gezien het thema van mijn vraag wilde ik toch een ietwat aangepast gedicht brengen. Als ik via Google kijk, dan vind ik vlug een gedichtje 'Wat nep is vals is', maar ik ben niet zeker of het een echt gedicht is. Maar ik herinner me uit de gedichtenbundel van Eddy van Vliet, 'Gigantische dagen', nog een ander gedicht, namelijk 'Beeld in Salamanca'. U kent de band tussen Brugge en Salamanca.

*Was het uit hout gesneden of uit steen gekapt,
het beeldhouwwerk op het dak?*

*Als riep het alleen vragen op: In welke eeuw
hadden de bouwers van de stad de ooievaar
een plaats als heilige waard geacht?*

*Onverwacht, als door een omkering van
de zwaartekracht, bevrijdde de vogel zich
van het kunstwerk waarvoor ik hem gehouden had.*

Een doordenkertje als inleiding op mijn vraag.

Vorige week wilde ik over dit onderwerp een actuele vraag stellen in de plenaire vergadering omdat het naar mijn bescheiden oordeel dringend is om in dezen op te treden zodra er wereldwijd enige publiciteit werd gemaakt over het feit dat er in een prestigieus museum in Vlaanderen werken hangen waarvan sterk wordt getwijfeld aan de authenticiteit.

Daarenboven is dit aangebracht door deskundigen van wereldfaam die ervoor hebben gezorgd dat de wereld op de hoogte is van deze tentoonstelling. Alleen cynische mensen kunnen tevreden zijn met het feit dat dit aandacht wekt en misschien bezoekers brengt.

Ik vond dit een dringende vraag, en de minister wellicht ook, omdat hij 's anderendaags dan toch wel een maatregel heeft aangekondigd. Ik begrijp dat die maatregel "vanuit een ongemakkelijke situatie wellicht te verantwoorden is", om het in zijn eigen woorden te zeggen. Ik denk in alle openheid dat als men wordt geconfronteerd met dergelijke berichtgeving dat men, als een stukje voogd over onze musea, toch eerder de operatie zou moeten doen om die tentoonstelling stop te zetten. Daarom zeg ik ook dat dit publicitair en cynisch zal werken om volk te trekken.

We hebben in Brugge in 2005 een tentoonstelling gehouden omtrent restauraties die eigenlijk vervalsingen waren. Dit was duidelijk de thematiek. Hier is de thematiek en het drama dat men in het kader van serieuze beeldvorming, letterlijk en figuurlijk, van een museum dat echte werken exposeert, verdraagt dat men via Google al kan twijfelen aan alles wat er hangt.

In de loop der dagen is de situatie niet verbeterd. Het minimale verhaal over de eigenaars, dat Russisch koppel Toporovski, kan via de snelweg van het internet tot in Rusland worden getoetst, en het is weinig hoopgevend. Eigenlijk moeten we in beeld houden dat een verloren 'Brusseleir' in Rusland plots naar boven zou komen met een serie werken die verwijzen naar Magritte, maar waarvan wij direct zouden zeggen dat dit niet kan. In Rusland echter zou men misschien durven twijfelen als het een sympathieke 'Brusseleir' is die op een sympathieke wijze uitlegt hoe hij door de druk van de strijd tussen Walen en Vlamingen gevlucht is naar Rusland en van een of andere familie kunstwerken zou hebben gekregen. Dat is ongeveer het verhaal dat wij konden lezen via de artikelen van Geert Sels in De Standaard, maar dat eigenlijk al getoetst is dankzij het internet door Russische journalisten. Dermate veel deskundigen stellen zich de vraag hoe het mogelijk is dat een Vlaanderen dat volgend jaar zal uitpakken met zijn eigen Vlaamse Meesters, een schijn van onbetrouwbaarheid en lichtzinnigheid op het vlak van kunst tentoonspreidt. Ik vind dit een zeer ongemakkelijke situatie.

Ik bewonder de openheid van de minister. Het is bijna een dorpsverhaal waarin hij samen met de burgemeester van zijn dorp in een huis is geweest met vele schilderijen waarvan hij waarschijnlijk zeer ongemakkelijk werd en waarbij hij 'als simpel politicus' stond te kijken naar wereldwerken en verbaasd was hoe iemand die zomaar kon verzamelen zonder dat er een catalogus over spreekt of zonder dat er ooit ergens een tentoonstelling over is geweest. Het zijn tientallen werken die niet bestaan volgens catalogi, en dat in een wereld waar men probeert alles te ontdekken en alles probeert terug te vinden. In die situatie zegt u dat de beroering toch wel groot is en dat we op staatskosten, op kosten van de Vlaamse Gemeenschap en het budget van Cultuur dat permanent onder druk staat, 50.000 euro of meer zullen besteden om er een paar van te controleren.

Terloops, in het kunstrecht moet je de authenticiteit bewijzen. In het strafrecht moet je de valsheid bewijzen. De techniek van de familie Toporovski is van zich in de banen van het strafrecht te laten leiden om dan te kunnen zeggen dat de valsheid niet bewezen is. Terwijl in de werkelijke wereld van de kunst, en zeker op dat niveau, is de echte vraag of een werk authentiek is. Volstaat het te

zeggen, zoals de directrice van het museum, dat het sympathieke mensen waren die hun papieren konden voorleggen? Een toets een week later en een verhaal in de krant, en het wordt meteen vanuit Rusland weerlegd. Je kunt moeilijk aan Gorbatsjov gaan vragen, of aan zijn opvolgers, of ze zich Toporovski nog herinneren. Het gaat over iemand die zich voordoeft als een diplomaat, zich in die kringen heeft bewogen en het geluk had om een dame te huwen die blijkbaar cadeaus van onderdrukte kunstenaars/verzamelaars in Rusland kon verzamelen. Dat is een fantastisch verhaal. Iemand kan in zijn leven zodanig veel geluk hebben dat iedereen wantrouwig wordt, behoudens het MSK in Gent.

Ik heb dan ook een aantal vragen om wat meer duidelijkheid te krijgen. Ik heb tot mijn plezier vastgesteld dat u als minister terecht hebt benadrukt dat u geen enkele aanbevelingsbrief hebt geschreven. Mogelijk zouden ze u dat gevraagd durven hebben, maar ik geloof u op uw woord dat u dat zeker niet hebt gedaan. Ik ben zeker dat zij in hun mailverkeer naar de twee musea – Mu.ZEE en MSK – die in aanmerking kwamen, wel uw verwijzing zullen hebben vermeld.

Dat zal de stijl van de vriendelijkheid van die mensen wel geweest zijn. Ik zou daar toch, in alle ongemakkelijkheid, uitleg over vragen aan die twee. De directeur van Mu.ZEE in Oostende zegt dat hij het niet vertrouwt, dat het te veel is. Gent heeft een andere houding. Het kan de houding zijn van: 'We gaan niet-herkende werken tonen', maar dat is niet de houding geweest. De houding was: 'We gaan echte werken tonen'. Wat is in Gent gebeurd? Wat is er gebeurd? Als er geen aanbeveling is geweest, welk soort contract bij bruikleen is er dan afgesloten? Als het echte werken zijn, gaat het hier over miljoenen euro. Hoe zijn deze werken verzekerd? Hoe is dit geregeld? Ook dit moet blijken uit de bruikleenovereenkomst, die hopelijk deftig is opgesteld.

De grote vraag is: hoe kun je ervan overtuigd zijn dat je door een expertencommissie een paar werken, voorgesteld door het MSK, te laten controleren op zijn authenticiteit, de schade voor Vlaanderen aan het beperken bent? Ik denk eerder van niet. Wij geven de boodschap aan de wereld dat het bewijsrecht omgekeerd wordt, ook in het kunstrecht. Men mag eerst, in alle sympathie, tentoonstellen bij ons en verder tentoonstellen bij ons, en dan wil de Vlaamse overheid eventjes nog een paar werken op hun authenticiteit controleren. Ik denk dat we hier een verschrikkelijk copernicaanse boodschap geven aan de internationale kunstwereld.

Vandaar dat ik hoop dat u hier nog een en ander kunt rechtzetten. U hoeft mij niet gerust te stellen, maar u moet wel de internationale kunstwereld kunnen geruststellen dat volgend jaar de Vlaamse Meesters in Vlaanderen echt zullen zijn.

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Ik zal eerst op de twee vragen antwoorden en daarna nog wat uitgebreider toelichting geven bij waar we nu staan en waar we naartoe gaan.

Het MSK Gent heeft wel degelijk in eer en geweten gehandeld. Het museum heeft de gebruikelijke procedures voor inkomende bruiklenen gevolgd, en voerde een kunsthistorisch en vergelijkend onderzoek naar de werken. Het won ook het advies in van twee internationale kunsthistorici-experts. Aangezien het om een bruikleen gaat – en niet om een aankoop – is er geen materiaaltechnisch onderzoek gebeurd. In musea gebeurt voorafgaand onderzoek in een labo enkel bij nieuwe aanwinsten van erg hoge waarde en met toestemming van de eigenaar. Het museum beoordeelt bruiklenen op basis van vertrouwelijke informatie van de bruikleengever wat betreft authenticiteit en bewijs van herkomst.

Het MSK voerde tevens een uitgebreide dialoog met de Stichting Dieleghem en kreeg informatie betreffende de herkomst van de werken. De documentatiemappen en de beschrijvingen van de Stichting Dieleghem schetsen een achtergrond over de geschiedenis en authenticiteit van elk van de werken. Die worden door

de stichting zorgvuldig bewaard en ter beschikking gesteld aan externe experts in functie van wetenschappelijke projecten. De Stichting Dieleghem heeft het museum ook twee certificaten voorgelegd van materiaaltechnische analyses uitgevoerd in Frankrijk. Het gaat om een kunstwerk van Kandinsky en een van Exter.

Om klaarheid te scheppen in deze zaak, heb ik beslist om samen met de stad Gent en het MSK een onafhankelijke expertencommissie op te richten. De expertencommissie zal een aantal kunstwerken van Toporovski onderwerpen aan een technisch materiaalonderzoek. Daarnaast zal deze commissie zich ook buigen over de procedure die het museum gevolgd heeft, namelijk of met voldoende zorgvuldigheid de standaardprocedure voor bruiklenen werd gevolgd.

Momenteel bereidt mijn administratie de samenstelling en exacte opdrachtomschrijving van deze commissie voor. Daarover zo meteen meer.

Uw tweede vraag is niet zo eenvoudig te beantwoorden en, naar mijn mening, ook moeilijk haalbaar in de praktijk. Zoals ik de voorbije dagen al in de media zei, is het niet aan de overheid om te bepalen welke werken in een museum tentoongesteld moeten worden. Dat behoort tot de artistieke autonomie van het museum. Hetzelfde geldt voor de controle.

Bovendien wordt er ook internationaal bij bruiklenen voor tentoonstellingen geen materiaaltechnisch onderzoek uitgevoerd op de 'echtheid' van de werken. Bruiklenen gebeuren, zoals reeds eerder vermeld, in principe op basis van vertrouwen tussen museum en verzamelaars.

Het is natuurlijk wel belangrijk hier de nodige lessen uit trekken voor onze musea. Het is belangrijk dat zij zich bewust zijn van het belang van de toepassing van de ICOM deontologische code, met bijzondere aandacht voor een zorgvuldig 'provenance'-onderzoek naar de herkomst en eigendoms geschiedenis van een object.

Ik beschouw de publieke middelen die ik in het onderzoek naar de werken van Toporovski steek, dan ook als een belangrijke investering in een kennistraject dat ook achteraf voor de gehele museumsector bruikbaar moet zijn.

Tot zover de antwoorden op uw vragen. Ik wil toch nog even de context schetsen van de renovatie van dit schitterende museum, waar nu alles wordt geconcentreerd op een van de vele zalen die daar te bezichtigen zijn. Ik raad u aan om misschien niet de betwiste zaal te gaan bezoeken, maar toch zeker de rest van de schitterende tentoonstelling 'Van Bosch tot Tuymans: een vitaal verhaal'.

Het gaat over 24 werken. De commotie waarin we nu terecht zijn gekomen, is in elk geval een merkwaardige. Of de authenticiteit van de werken door deze of gene vanop afstand kan worden beoordeeld, weet ik niet. Maar nu spreek ik als – hoe zou ik het zeggen? – dilettant en als minister en moet ik dus ook vertrouwen op de deskundigheid van de specialisten ter zake, in dit geval de directie van het museum die, ik herhaal het nog eens, gehandeld heeft zoals men zou moeten handelen. Er is een hele achtergrond van kunsthandel enerzijds en anderzijds van een aantal linken in Rusland met een aantal kapitaalkrachtige mensen, ook wel eens oligarchen genoemd, waar wij op dit ogenblik niet zuiver in zien en waarover wij waarschijnlijk ook nooit de waarheid te weten zullen komen.

Wij moeten ons nu dus concentreren op de echtheid van de werken aangezien we niet anders kunnen. Strikt gezien, nog los van de reputatie van museaal Vlaanderen als geheel die hier in het geding wordt gesteld, is het niet aan mij om hier rechtstreeks in op te treden. Ik heb dit geoordeeld, en heus niet alleen vanwege het ongemak waarmee de betrokken kunstverzamelaar tot bij mij geraakt is. Er geraken veel mensen tot op mijn kabinet die dan op een gegeven moment zeggen dat ze interessante werken hebben, al dan niet zelf vervaardigd, en dat

ook wel eens willen tentoonstellen. Ik zal misschien in de toekomst wat secuurder zijn op een aantal contacten, maar men kan een politicus of een minister niet verwijten dat hij veel gesprekken heeft. Daar is het dan ook bij gebleven.

Los van deze situatie die ik al in de media heb uitgelegd, is het van belang om te weten hoe het nu zit met de authenticiteit van de werken. Ik weet niet of u gisteren in een kwaliteitskrant het stuk van een bekende rector van een universiteit daarover hebt gelezen. Het is soms belangrijk om verder te gaan dan vermoedens en ook de waarheid te onderzoeken.

Inderdaad, de belangen van het betrokken museum en van de museumsector zijn wel degelijk ook in het geding, alsook de reputatie in internationale context. Ik ben me daarvan bewust. Reden te meer voor de demarche die ik nu genomen heb. Het is de bedoeling om een commissie samen te stellen. Dit gebeurt momenteel. Wat gaat die doen? Ten eerste zal er daadwerkelijk materiaaltechnisch wetenschappelijk onderzocht worden of de werken die men kiest, authentiek zijn. Ten tweede zal men ook nog eens de praktijken van het MSK onder de loep nemen. Is dat wel voldoende rigoureus gebeurd? Ten derde is het de bedoeling om hieruit lessen te trekken. We moeten nu ook niet doen alsof dit alleen in onze bescheiden regio voorkomt. Overal ter wereld, misschien nog meer in de toekomst dan vandaag en in het verleden, zullen er mensen proberen om met valse werken musea binnen te geraken. Dat is onlangs nog in Genua gebeurd en in de Verenigde Staten zijn er al verschillende schandalen rond ontstaan. Het gebeurt dus niet alleen hier. In die zin kunnen we onze musea met het onderzoek dat we gaan voeren, sterker maken.

De bedoeling is dat er een tussentijds advies komt op het einde van februari, waarbij twee werken onderzocht zullen zijn. Daarna zullen er nog drie andere worden onderzocht. Ik ga niet vooruitlopen op de resultaten. Het spreekt voor zich dat als bij het tussentijds advies al was het maar een van de twee werken niet authentiek blijkt te zijn, de gevolgen gekend zullen zijn. Het is bovendien op elk moment de autonomie van de stad en het museum om de bewuste zaal al dan niet open te houden. Daar kom ik niet in tussen.

Ik ben bereid om volgende week, wanneer er meer duidelijkheid is rond de commissie, meer tekst en uitleg te geven. Maar u zult begrijpen dat net zoals de experts die het MSK geraadpleegd heeft bij de eerste check van de werken alvorens ze tentoon te stellen, op hun anonimiteit staan, dat wellicht ook het geval zal zijn bij het geheel of een aantal van de commissieleden die daarin meegaan. Waarom is dat zo? Omdat de commotie die hier nu over ontstaat, buiten alle proportie is. Wij krijgen telefoons en informatie van alle kanten. Het is ook daar, mijnheer Landuyt, onmogelijk geworden om te zien wie er nu met enige ernst spreekt en wie een 'fabulateur' is die een bepaalde rekening te vereffenen heeft. Ik ben alleen geïnteresseerd om te weten hoe het met de echtheid van de werken zit. Men kan doorheen de bomen het bos niet meer zien.

Uiteraard zullen we naast het materiaaltechnisch onderzoek, ook nog een kunsthistorisch onderzoek laten uitvoeren en ook een juridisch onderzoek inzake authenticiteit en aanverwante aspecten. Er zullen geen vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de stad Gent in de commissie zitten. Het is belangrijk dat die volledig onafhankelijk gestuurd wordt. Nogmaals, de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de stad Gent als inrichtende macht van het museum, blijft in dezen op elk moment onaangetaast. Daarnaast zal de Vlaamse administratie instaan voor het secretariaat, de rechtsbescherming van de commissie en de individuele leden en de kosten van het onderzoek.

Tot daar de situatie. Ik begrijp uw ongenoegen en ongerustheid, maar voor mij is het zeer moeilijk om alleen maar te werken op basis van vermoedens. Mocht ik dat in andere sectoren doen, dan zou u mij dat ook kwalijk kunnen nemen.

De voorzitter: De heer Landuyt heeft het woord.

Renaat Landuyt (sp.a): Minister, ik denk dat in uw laatste opmerking de truc van de Toporovski's zit. Ze zijn de situatie aan het omkeren. Het is nu blijkbaar aan ons om te gaan zeggen wat vals en echt is, terwijl in werkelijkheid, mocht iedereen zijn werk correct doen, men eerst kijkt of een werk correct is en of een zaal met werken past tussen de andere zalen van het museum. Die vragen had men zich vooraf moeten stellen.

Ik heb begrepen dat u de artistieke autonomie een beetje verkeerd interpreteert. Als de artistieke autonomie van onze instellingen betekent dat ze onder de noemer 'artistiek' alles mogen doen wat zij goed vinden, dan hoeft je geen enkele controle meer te voeren om uw subsidiëring te verantwoorden. Dan hoeft je geen enkele selectie meer te doen om te zeggen of dit een huis van kwaliteit is of een huis van geen kwaliteit. We hebben het hier niet over het laten kiezen van de musea wat ze tonen. Dat is evident. Dat is hun artistieke autonomie. Maar bepaalde kwaliteitsvereisten niet naleven, dat is juist het criterium waarover wij in het parlement en u als minister voortdurend waken in het kader van de subsidiëring, en vooral in het kader van de erkenning door Vlaanderen.

Als dat allemaal niet meer belangrijk is, moeten we consequent zijn en niets meer controleren. We controleren echter op basis van de kwaliteitsvereisten voor de werken in onze instellingen. Ik vind dat goed.

De basisvraag is belangrijker dan de vraag over de authenticiteit van de schilderijen. Hebben we op een goede wijze gewerkt? Moet dit niet stoppen? Moet die zaal niet worden gesloten?

Minister, ik verwijt u niets met betrekking tot die contacten. Iedereen zou dat zelf kunnen doen. Ik verwijt u zeker niet uw reactie. Als eenvoudig politicus wilt u op dit vlak niet tussenbeide komen. Dat is de artistieke autonomie. Dat is de perfecte houding. Ik zit er even verveeld mee indien mijn naam en functie worden gebruikt om ergens een entree te zoeken. Dit is voorspelbaar. Het is dagelijkse kost waartegen we ons dagelijks moeten weren. Op dat vlak heb ik geen enkel verwijt. Als het om de reacties gaat, beginnen de verantwoordelijkheden echter wel te spelen. De boodschap is dat de stad Gent en het museum zelf maar moeten beslissen of ze die zaal sluiten. Ik hoop dat u hiermee rekening zult houden wanneer u de kwaliteitsvereisten ten aanzien van dit museum op termijn zult evalueren.

Ik herhaal dat ik niets met de kunsthandel te maken heb, maar ik voel wel een zekere betrokkenheid bij de kwaliteit en de uitstraling van onze musea. Die gedrevenheid leeft sterk in de kunstwereld. Ik wil dat zeker niet tegenhouden. De artistieke autonomie houdt echter niet in dat van de minimale kwaliteitsvereisten kan worden afgestapt.

De expertencommissie zal misschien twee of drie schilderijen vinden waarvan niet kan worden bewezen dat ze niet authentiek zijn. Dat is wat die familie voorlegt. In Frankrijk hebben ze processen aangespannen. Ze hebben een vrijhaven gevonden omdat de valsheid niet is bewezen. Dat is wat ik bedoel met de omkering van de bewijslast. Kunstrecht en kunst vereisen de waarheid. Dat is de werkelijkheid. We moeten zekerheid hebben over de echtheid.

Het strafrecht is iets anders. Daar moeten we bewijzen dat het vals is of dat vals is gespeeld. Dat is de omkering van de bewijslast in deze wereld en dat is het venijn in deze werkwijze. Ze hebben advocaten klaar staan om iedereen die te veel zegt vanwege die beschuldigingen aan te vallen. Iedereen wordt in het circuit van het strafrecht getrokken. We moeten echter blijven in het circuit van het kunstrecht en vooral van de kunst. Dat is waar we een fout dreigen te maken.

In andere landen gebeurt dat ook. In andere musea gebeurt het ook dat er een vals werk hangt. Dat vals werk, werk dat verondersteld wordt vals te zijn of werk waarvan de authenticiteit sterk wordt betwijfeld, wordt dan weggenomen. In andere landen en in andere musea wordt vermeden in een dergelijke situatie te belanden. De directeur in Luxemburg of de directeur in Oostende willen hier niet aan meedoen. Het is te massaal, te verrassend en te veel om authentiek te zijn. Zij willen hun naam hier niet aan verbranden. Ik hoop dat het MSK sterke papieren heeft om op dit vlak het voortouw te nemen en deze keuzes wel te maken.

De expertencommissie zal hopelijk alle documenten krijgen en alle sporen zien van de goede verstandhouding tussen de bruiklener en de uitlener. Een interessant criterium is hoe bepaalde zaken zijn verzekerd. Dat is een van de basisvragen in het geval van een bruikleen. De verzekeringen zijn richtinggevend om te weten over welke kwaliteit we spreken. Iedereen die bezorgd is om onze Vlaamse musea en wijzelf zullen met argusogen moeten kijken naar wat de expertencommissie naar voren zal brengen.

Ik herhaal dat het belangrijkste punt de praktijk in onze musea betreft. Over de authenticiteit van de schilderijen zullen nog boompjes worden opgezet. Dat is klassiek en normaal. Dat is een heel andere discussie die we niet op ons bord mogen trekken. Ik was dan ook bang dat de Vlaamse overheid nu ook privé-expertises zou financieren. Dat mogen we zeker niet doen.

Minister, ik veronderstel dat we zeer binnenkort het uitgebreid verslag van de expertencommissie zullen ontvangen. Ondertussen vind ik het enorm spijtig dat u de werkelijke verantwoordelijken niet het advies geeft die ene zaal tussen die prestigieuze zalen te sluiten zolang die werken daar hangen.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Voorzitter, ook ik zal eerst nog een gedichtje voorlezen. Deze ochtend heb ik een citaat gebruikt van Maud Vanhauwaert, onze nieuwe stadsdichter in Antwerpen. Ik hoop nu te kunnen starten met het eerste gedicht dat ze vandaag zou bekendmaken, maar ik heb het nog niet gevonden. Ik zal het dan ook houden bij een gedicht van Max Temmerman.

*Wat ons onderscheidt van beesten
is dat wij zo snel opgeven.*

*Eén tik en we vragen smekend
om een onderbreking.*

Of we geven forfait.

*Het is dat wij altijd weten
van een weg terug, rood
aangelopen en verongelijkt.*

Dan liever om het even welk dier.

*Een vogel die stopte met vliegen,
zelfs in een kooi, ik heb daar
nooit van gehoord.*

Minister, er zijn gelukkig meerdere zaken die ons van beesten onderscheiden. Eentje ervan is onze appreciatie van kunst en al het mooie in het leven. Ik heb een concrete vraag – ze is korter dan het gedicht. Scheppen we hier geen precedent door het echtheidsonderzoek van kunstwerken met geld van de Vlaamse Gemeenschap te betalen? Dat is mijn enige vraag.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Voorzitter, ik zal ook eerst een gedicht voorlezen. Tijdens mijn zoektocht ben ik blijven stilstaan bij een heel kort gedicht van de West-Vlaamse dichter Hedwig Speliers. Ik denk dat woorden in onze huidige maatschappij heel vluchtig zijn, maar soms kunnen ze ook heel erg raak zijn. We zien dat in de gesproken woorden onder kinderen, maar we zien dat dagelijks en vooral op de sociale media nog veel meer. Ik dacht dan ook dat dit bijzonder actueel kan zijn en ik wil hier even bij stilstaan.

Alternatief voor dood

*De oorlog van de woorden verwondt niet
en weinigen vinden er vernietiging.
Hier en nu, gebruik ze
met voorbedachten rade
de rede, een veilig onderpand.*

Ik wil even terugkomen op de commotie die ontstaan is rond het al of niet authentiek zijn van de kunstwerken. Voor mij, als parlements lid, blijft het belangrijkste hoe we de schade beperken, in het binnenland, maar vooral ook ons internationale imago, niet alleen in de museumwereld, maar in het buitenland. Op een moment dat we enorme inspanningen doen om Vlaanderen te promoten via de Vlaamse meesters, is dit een bijzonder pijnlijk en moeilijk verhaal.

Ik denk dat het in die omstandigheden goed was dat we vanuit Vlaanderen een signaal gegeven hebben en het initiatief genomen hebben om te zeggen dat we nu moeten weten of die stukken authentiek zijn. En dan kon er maar één iets gebeuren, en dat is het samenstellen van een expertencommissie, om die een onderzoek te laten voeren.

In heel het traject is het nu heel belangrijk dat daarover zeer transparant gecommuniceerd wordt. Wat betreft de samenstelling van die commissie, begrijp ik dat een aantal mensen daar anoniem willen blijven om het onderzoek niet te schaden, maar communiceren en blijven communiceren over hoe het onderzoek zal verlopen, hoe het onderzocht is en wat dan het resultaat daarvan is, zal heel belangrijk zijn. Dat wil ik toch meegeven.

Ik wil er ook op wijzen dat wij in Vlaanderen de keuze gemaakt hebben om autonomie te geven aan musea, maar ze wel te financieren. Hier moet zowel de stad Gent als het museum zelf goed nadenken. Persoonlijk zou ik ook zeggen: neem die werken nu weg, om die commotie zo snel mogelijk weg te krijgen en het onderzoek te kunnen doen. De ICOM-regels (International Council of Museums) zeggen daarover dat bij de minste twijfel de werken het best terug naar de ateliers gebracht worden om daar aan het nodige onderzoek onderworpen te worden. Maar dat is uiteraard de autonomie van de musea. Ik kan u bijtreden, minister, dat u daarin niet tussenbeide komt, maar ik denk dat we als Vlaanderen de imagoschade die er is, absoluut zo beperkt mogelijk moeten houden en dat zo snel mogelijk weer moeten bijstellen.

Ik wil ook het belang benadrukken van de lessen die we daaruit trekken. Ik volg daarin collega Van de Wauwer, die zegt dat dit geen precedent mag zijn. Ik durf me er niet over uit te spreken of ze slordig geweest zijn, maar ook dat moet onderzocht worden. Daar moet toch duidelijkheid over gegeven worden. Of de deontologische regels en de procedures die opgesteld zijn, gevolgd zijn, daar mag niet de minste twijfel over bestaan, zodat we niet moeten overgaan tot het zoeken naar de authenticiteit van die werken.

Ik herhaal dat het zeer belangrijk is om zeer transparant te zijn in het vervolg van deze zaak.

Bart Caron (Groen): Ik sluit me namens mijn fractie ook aan bij de zeer terechte vraag van collega Landuyt en zijn terechte standpunt. Ik had de vraag voorheen ook niet durven te stellen, omdat ik enige terughoudendheid heb. Het is zo'n delicate kwestie. Maar de tijd gaat vooruit, en bij nader toezien is het ofwel een fantastische move, een fenomenale collectie en presentatie die het MSK gerealiseerd heeft, van wereldformaat, ofwel is het ordinair boerenbedrog. Er is geen tussenweg in dit verhaal. 26 werken van Russische topkunstenaars tentoonstellen, grotendeels uit de eerste helft van de vorige eeuw, die niet gecatalogeerd zijn, eigenlijk kan geen mens dat geloven – het schrift was al een vrij lange tijd uitgevonden. Dat er geen registratie zou zijn van die werken, is dus bijna niet geloofwaardig. Maar het kan wel waar zijn dat het een fenomenale collectie is, die wel echt is. Ik weet het niet. Mij lijkt het veeleer ongeloofwaardig dan geloofwaardig. Laat dat duidelijk zijn.

Alle waardering voor De Standaard, en Geert Sels in het bijzonder, die ook de conservators aan het woord heeft gelaten. De conservators hebben gezegd: dank u wel. En het zijn niet de kleinste die dat gezegd hebben. Daarnaast heeft hij ook de lijnen nagetrokken van die familie en dat onwaarschijnlijke verhaal van de archeoloog-conservator van de Hermitage, die aan een kennis stukken in bewaring had gegeven of die die verzamelde. Het is toch een zeer vreemd verhaal, waarvan ik zou zeggen: het is misschien een Russische film waard. Wie weet. Maar het is een onwaarschijnlijk verhaal.

Ik ben het eens met de collega's die zeggen dat je, tot nader order en tot nader bewijs, de werken moet weghalen uit de presentatie. Collega Landuyt heeft absoluut gelijk: het bewijs van authenticiteit wordt hier omgekeerd naar een bewijs van vervalsing. De Vlaamse overheid moet bewijzen dat het valse werken zijn. Dat is wel de wereld op zijn kop, eerlijk gezegd. Ik wil ook het MSK niet meteen met de vinger wijzen. Zijn ze goedgelovig geweest? Zijn ze slordig geweest, zoals collega's hier zeggen? We zullen het zien.

Minister, ik vind het in ieder geval wel goed dat u daar een expertencommissie op zet. Eerlijk gezegd, zelfs dat is eigenlijk al meer dan een gele kaart voor het MSK. Stel je voor dat je zelf zo'n huis leidt en dat dat gebeurt met een deel van je tentoonstelling. Dat is niet fijn om mee te maken, maar ik vind eigenlijk dat het verhaal zo ongeloofwaardig is dat je veeleer beschermend moet optreden en dus dat deel uit de collectie moet weghalen in plaats van het te blijven tonen. Het is nu immers wel een fantastisch marketingding geworden. Mijnheer Landuyt, ik zou het u ook aanbevelen, bij de volgende grote tentoonstelling in uw stad. Het is maar een tip. Als u ergens een werk vindt, van Vermeer of zo...

Minister, ik kan uw aanpak delen. Ik verwijt u eigenlijk niks. Als je dan toch die autonomie vooropstelt, dan is het het MSK zelf dat de beslissing zou moeten nemen om die collectie voorlopig niet te presenteren. En dat is wél hun verantwoordelijkheid. Ik geef mijn mening. Het is niet meteen een vraag.

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Nog enkele elementen, die toch ook wel voor een stuk herhaling zullen zijn. Tot nader order is het zo dat ik ervan uitga dat de voorzorgen die door het MSK Gent zijn genomen, de juiste zijn. Ik herhaal ze nog eens: het eigen documentatieonderzoek, het onderzoek door internationale kunstexperts en de certificaten, materiaaltechnisch, in dit geval voor twee van de tentoongestelde werken. Dat zal dus echter ook door de expertencommissie worden onderzocht.

Moet de zaal worden gesloten? Dat zorgt voor enige animositeit in de media en ook in deze commissie. Dat is de exclusieve bevoegdheid van het museum zelf of van het autonoom gemeentebedrijf waaronder dit museum binnen de stad Gent ook ressorteert en waarvan de schepen van Cultuur van de stad Gent de voorzitter is.

Is dit een precedent? Het is in elk geval niet de bedoeling dat dit een precedent is, omdat het klopt dat het wel de wereld op zijn kop is dat dit soort zaken met overheidsmiddelen moeten worden gefinancierd. Het is echter een manier om vanuit een scheidsrechterrol toch uit het moeras te geraken. Ik denk ook wel dat deze zaak, los van het onderzoek, een dermate grote precedentswaarde heeft voor de musea in Vlaanderen in het algemeen omdat het een positief precedent voor bijkomende voorzichtigheid zal scheppen. Het is echter zeker geen precedent in die zin dat zoals we nu handelen of denken te moeten handelen de gewone gang van zaken zou moeten worden.

Ik geloof dat de waarheid boven moet komen en ik hoop dat dat ook voldoende zwart op wit kan gebeuren. Ik deel ook de mening in de commissie dat de terugkoppeling naar uzelf en andere stakeholders zo transparant mogelijk moet kunnen gebeuren. Het is dus niet omdat bepaalde leden dit werk anoniem zouden willen doen – en ik heb daar op dit ogenblik geen enkele aanwijzing voor – dat dat voor alle leden op zich het geval zal zijn. Er zal en er moet dus een rapport komen waaruit wij zo helder mogelijk de juiste lessen en conclusies kunnen trekken.

De voorzitter: De heer Landuyt heeft het woord.

Renaat Landuyt (sp.a): Uiteraard ben ik het met dat laatste zeker eens. Eigenlijk is de fundamentele vraag die ieder zich op zijn niveau moet stellen: zouden we, met de kennis van vandaag, de tentoonstelling nog houden? Iedereen heeft ook de kans gekregen om tegenargumenten te geven. We hebben blijkbaar een studie nodig om te weten wat nu toch de verhalen van de Toporovki's geloofwaardig zal maken. De fundamentele vraag die iedereen dan maar voor zichzelf moet stellen, iedereen die zich autonoom voelt, is: met de kennis van vandaag, houd ik stand of niet? Dit vind ik wel een moment van heel heldere verantwoordelijkheid. Je kunt niemand verwijten dat hij een beetje is beetgenomen, maar je kunt iemand wel verwijten dat hij nu, met de kennis van vandaag, volhardt in bepaalde mogelijke fouten. Ik denk niet dat er andere musea zijn die met een dergelijke commotie de tentoonstelling verder zouden laten plaatsvinden, tenzij uit cynisme, maar dan met de grote boodschap dat het mogelijk valse werken zijn die men komt bekijken. Men geeft echter een aureool van sérieux aan die kunstwerken, en dat vind ik bijzonder triest.

Er is duidelijk uitgesloten dat dit een precedent zal zijn als het gaat over werken en expertises door de overheid, maar daarnaast blijft er toch die gevaarlijke interpretatie van artistieke autonomie.

– *Joris Poschet treedt als voorzitter op.*

Artistieke autonomie mag geen vrijbrief zijn voor onzorgvuldigheid. Dat, denk ik, is nooit de boodschap die werd gegeven. Nogmaals, waarom controleren wij in het kader van de erkenning en subsidiëring de musea als alles blijkbaar artistieke autonomie zou zijn?

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de open brief van de adviescommissie Circuskunsten – 866 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Joris Poschet

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Ik zal mijn lange vraag toch niet helemaal voorlezen. Ik kan het eigenlijk kort samenvatten.

Minister, een tijd geleden, vorige zomer, is er een brief geweest van de circuscommissie met betrekking tot het circusbeleid. U hebt daarop al deels geantwoord naar aanleiding van een vraag van mijn zeer gewaardeerde collega Marius Meremans. Kort gezegd, er is een toename van de creatie. Heel veel jonge professionele circuskunstenaars staan te kloppen op de deur, en er gebeuren heel interessante dingen. In de festivals is er ook een professionalisering gaande. Er zijn steeds meer cultuurcentra en andere presentatoren die ook het circus een volwaardige plaats geven in hun aanbod. Er wordt ook vanuit het Circuscentrum, maar ook in de marge van festivals en andere gebeurtenissen, aan reflectie gedaan over het circusleven, over de hedendaagse circuskunsten.

Er is ook een nota over de professionalisering van de circusateliers, of toch over de keuzes en ontwikkelingen waarbij doorgroeien naar professioneel niveau voor een aantal waardevolle talenten mogelijk is. Dat is de samenvatting.

Een circus is niet meer de oude nomadische groep maar heeft een interdisciplinaire vorm gekregen waarin dans, muziek, theater en woord elkaar doorkruisen en versterken. Het hedendaags circus is, denk ik, een ontdekking voor veel mensen.

U hebt beloofd dat u er werk van zou maken om een intenser en vernieuwd beleid te voeren met meer middelen. Vandaar mijn vragen, minister. Ik jaag u een beetje op. Ik weet het, mijn verontschuldigingen daarvoor.

Herkent u de bezorgdheden van de adviescommissie Circuskunsten? Welke prioriteiten schuift u naar voren?

U kondigde aan dat u het Circusdecreet zou bijwerken. Dat is ondertussen dringend, alleen al omdat het veld zich zou kunnen voorbereiden op de beleidskeuzes. Er zijn een aantal rondes om de zoveel maanden voor projecten om de zoveel jaren. Het is dringend omdat ze op uw keuzes zouden kunnen inspelen. Welke timing en planning hanteert u voor de aanpassing van de regelgeving?

Welke actoren zult u daarbij betrekken? Ik zal even mezelf uitnodigen. Is het niet zinvol om het parlement bij de voorbereidingen te betrekken, en niet alleen in de eindfase? Dat kan via hoorzittingen of andere kanalen.

Een verhoging van het budget voor circuskunsten is broodnodig. Welk bedrag hebt u voor ogen? Kan dit stapsgewijze gebeuren, reeds een deel in 2018 bij de begrotingsaanpassing en een ander deel in 2019?

Hoe staat u ten opzichte van overleg met Onderwijs? Dat is een element dat de circuscommissie ook in de brief heeft aangehaald. We hebben in Vlaanderen geen enkele vorm van professionele circusopleiding. Onze Waalse en Franstalige collega's in Brussel hebben dat wel met de Ecole Supérieure des Arts du Cirque (ESAC). Ik zeg niet dat we een exact equivalent moeten hebben, maar toch, enige afstemming met het dko voor amateurkunsten, met het hoger onderwijs en de verantwoordelijkheid ter zake kan wel nuttig zijn.

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Naar aanleiding van de open brief van de adviescommissie Circuskunsten, waar u naar verwijst in uw inleiding, nodigde ik de commissie uit voor overleg op 7 september. Ik besprak hun bezorgdheden en verwees naar de nakende aanpassing van het Circusdecreet.

De groei van de circussector is inderdaad zowel op kwantitatief als kwalitatief vlak vast te stellen. Ik ben me terdege bewust van de nood aan meer middelen en aan een duidelijker en ruimer wettelijk kader opdat de professionalisering van

de sector zich verder kan doorzetten en de realiteit van groei en bloei zoals u terecht stelt, optimaal kan worden opgevangen.

Ik wil het huidige Circusdecreet, dat dit weekend zijn tienjarig bestaan vierde, aanpassen op basis van een aantal inhoudelijke elementen die de sector de eerstvolgende jaren moeten versterken. Ook vragen een aantal technische aspecten om verduidelijking en afstemming.

Momenteel liggen volgende inhoudelijke prioriteiten op de tafel. Dit is inderdaad het verlengde op een antwoord dat ik aan de heer Meremans al mocht geven. Het zijn vier clusters: het mogelijk maken van meerjarige projectondersteuning waarbij de aanvraag voor creatie en spreiding wordt gebundeld; de inkanteling van de circusateliers in het Circusdecreet in functie van een geïntegreerd circusbeleid; het invoeren van het format 'werkplaats' waarbij een werking kan worden uitgebouwd die zowel educatie, creatie, presentatie, residentie, ontwikkeling als reflectie mogelijk maakt of faciliteert; en tot slot de verduidelijking van de rol en opdracht van het Circuscentrum.

Dit is al aan bod gekomen in vorige debatten. Ik heb wel degelijk gekozen voor een wijziging van het bestaande decreet. De doelstellingen van het huidige decreet zijn immers nog steeds relevant en ik ben ervan overtuigd dat we met een aantal aanpassingen de circussector een heel eind vooruit kunnen helpen.

In samenspraak met de administratie, het Circuscentrum, de adviescommissie en de ateliers werd reeds een voorbereidend traject gelopen. Bijkomend brachten een aantal gesprekken met festivalorganisatoren, circusartiesten en –compagnieën heel wat noden aan het licht.

Op basis van het afgelegde traject heb ik de voorliggende prioriteiten vooropgesteld. Op 1 februari, volgende week dus, gaan we hierover in gesprek met de volledige sector en met allen die interesse hebben om mee na te denken over de wijzigingen aan het Circusdecreet. De bedoeling is om op basis van al deze input op zeer korte termijn, dat wil zeggen stapsgewijs en voor het zomerreces, een ontwerp van decreetswijziging voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

Ik ben zeker bereid om het parlement maximaal te betrekken bij deze voorbereiding. Ik denk trouwens dat verschillende leden van de commissie aangedrongen hebben op het bezoek aan het Circuscentrum op 23 februari.

Als er hoorzittingen zouden komen, schik ik mij zeker naar de parlementaire werkzaamheden en de samenwerking die kan worden georganiseerd.

De begroting 2018 is goedgekeurd zoals ze voorligt. Het lijkt me aangewezen om een verhoging van de middelen te overwegen en te koppelen – op een of andere manier – aan de invoering van een gewijzigde inhoud van het decreet. U weet dat ik ook aan de erfgoedsector de belofte van bijkomende middelen gedaan heb. Een en ander zal in een bepaalde volgorde moeten gebeuren. Maar goed, ik bekijk de komende maanden en het komende anderhalf jaar wat daar mogelijk is. Die vraag is vanuit de circussector zeker legitiem.

Hierover werd eerder al overleg gepleegd met het departement Onderwijs. Vandaag kennen we een overlap van de studiebeurzen waarin het departement Onderwijs voorziet en de tussenkomst die het Circusdecreet bepaalt voor opleiding. Voor het departement Onderwijs geldt het principe van de meeneembaarheid van studiebeurzen naar Europese erkende onderwijsinstellingen, dit wil zeggen dat studeren aan een Europese hogeschool gesubsidieerd kan worden door een Vlaamse studiebeurs voor zover voldaan wordt aan de voorwaarden. Deze is onder andere gelinkt aan het inkomen van de ouders.

Het Circusdecreet stelt geen voorwaarden, zoals bijvoorbeeld de inkomensgrens van de ouders. Mijn administratie heeft ook geen toegang tot de hiervoor noodzakelijke databanken.

In elk geval kunnen goedgekeurde studiebeurzen wel degelijk gecumuleerd worden met de financiële tussenkomst vanuit het circusbudget. Vandaag gaan de tussenkomsten voor circusopleidingen vooral naar bacheloropleidingen die perfect onder het departement Onderwijs thuishoren. In een gewijzigd Circusdecreet wil ik eerder focussen op ontwikkelingsbeurzen, een nood die de commissie in haar brief aanhaalt en die me ook via gesprekken bereikte.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik kan er heel goed mee leven. Ik vraag, alstublieft, geen concurrentie tussen cultureel erfgoed en circuskunsten. Maar het cultureel erfgoed komt er iets vóór. Het budget zal vanaf 2019 uitwerking krijgen voor die twee sectoren. Eén troost: dat voor de circuskunsten is wellicht maar een zeer klein gedeelte van dat voor het cultureel erfgoed. Het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed (FARO) heeft er indertijd voor gezorgd dat de circuskunsten een fantastisch erfgoed hebben. Denk maar aan die oude nomadische circussen. Ze zijn toch een beetje familie van elkaar, laat ons dat positief zien.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Ik had de vorige keer het antwoord op de vraag genoteerd. Minister, u hebt de vraag eigenlijk op dezelfde manier beantwoord. Dat neemt niet weg dat wij ernaar uitkijken. De vorige keer zei u dat er een beetje vertraging was, de eerste drie maanden van 2018, en dat er gesprekken worden gevoerd. Wij kijken daarnaar uit. U kunt op deze commissie rekenen. Zoals vaak zullen wij ook hier onze constructieve insteek geven. Wij zullen afwachten. Ik kijk ook uit naar een verhoging van de middelen voor het circus en voor erfgoed – daarin volg ik de heer Caron.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Dit is een interessante vraag van de heer Caron. Wij kennen nu de stand van zaken wat betreft de timing van dit ontwerp. U zei: 'voor de zomer'. Wij hopen dat u die timing kunt aanhouden. Iedereen weet dat circus een speciale en relatief jonge sector binnen Cultuur is, die ook nog eens een totaal ander publiek aanspreekt. Daar valt nog veel te doen. Het decreet mag worden aangepast in de zin zoals u het voorstelt. Misschien komen er nog andere zaken uit het sectoroverleg dat u of uw administratie voor volgende week heeft gepland. U hebt daar daarnet naar verwezen. We zijn benieuwd naar wat daar nog verder uitkomt. We gaan nu ook geen voorafnames doen. Als er geld bij kan komen, des te beter – maar liefst niet in concurrentie met andere sectoren. Laten we de zaken een beetje los van elkaar bekijken. Wij zullen in elk geval positief meewerken aan mogelijke wijzigingen aan het decreet. We hopen dat u de timing kunt handhaven en dat we voor de zomer op zijn minst een ontwerp te zien zullen krijgen.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Het was op de opening van Smells Like Circus in de Vooruit vorige week dat verschillende mensen mij aan de mouw trokken om te weten of het vooruitging en of ik al iets wist. Ik ben dus in deze vraag de vertegenwoordiger van het circusvolk en ook niet meer dan dat. U kent mijn achtergrond en u weet dat ik dat graag mee verdedig. Laat ons daar vol voor gaan. Het feit dat we op 23 februari met deze commissie op werkbezoek gaan naar het Circuscentrum, bewijst dat veel collega's deze bezorgdheid onderschrijven – niet alleen om het

Circuscentrum te kennen, maar ook om van daaruit een blik op het circuslandschap te krijgen en daarover te discussiëren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.